

Delavska enotnost

Glasilo Zveze sindikatov Slovenije

V. d. glavnega urednika Franček Kavčič
V. d. odgovornega urednika Marjan Horvat

Ljubljana, 18. avgusta 1989
številka 32, letnik 48, cena 5.200 dinarjev

Iz vsebine:

Nova sindikalna lista

O sindikalnih dogmatikih in reformatorjih

ZA IZGRADNJO, PROTI RAZBIJANJU ORGANIZACIJE

O življenju in delu tkalk in predic

DOLGA ŠTRENA TEŽAV IN KRIVIC

Gojko Mraović, od Titovega gardista
do Kristusa na križu

POLITIKA KOT USODA

Preveč slabih gospodarjev

Na vrata trka novo šolsko leto in gozdovi se že ovijajo v svoje tradicionalne jesenske barve. Kolone avtomobilov, ki so se poldrugim mesecem vile proti morju, so se obrnile proti severu. Poletja, za katerega smo bili letos pravzaprav prikrasani, je konec in z njim vred tudi ugibanje o letošnji turistični sezoni. Ta je bila nekako taka, kot smo pričakovali. Slaba, saj je bilo tako rekoč povsod ob dolgi obali, tudi konec julija in v začetku avgusta, še dovolj prostora. Posebno v kampih in pri zasebnikih.

Že lani se nismo mogli pohvaliti s turistično bero, letos pa smo kljub nekaterim novim zmogljivostim potegnili še krajši konec. Mnogi tuji gostje, ki so prestopili našo mejo, so se skozi Jugoslavijo le peljali na lepše tja proti Grčiji in morda še dlje. Naša dežela s svojimi nenehnimi težavami očitno mnogim letos ni bila po godu. Zato so se ji izognili in svoje denarce (od)nesli drugam.

No, pa se danes, ko lahko sanjamo le še o nekakšnem »indijanskem poletju«, ne smemo pritoževati le nad Nemci, Italijani, Avstrijci, Angleži in drugimi tujci, ki so nam, meni nič – tebi nič preprosto obrnili hrbet. »Zatajili« smo namreč tudi sami. Mi, Jugoslovani. V številnih primerih, lahko bi dejali prav množično, smo se letos odpovedali dopustu. V času svojih počitnic smo le obujali spomine, kako lepo nam je bilo takrat in takrat, ko se nam še ni bilo potrebno pehati za cenejša

živila iz blagovnih rezerv in smo še toliko zaslužili, da smo si poleti lahko privoščili sonce in morje.

Statistiki pravijo, da je bilo letos na počitnicah kar pet odstotkov manj domačih ljudi kot lani. Pa jih je bilo že lani manj kot leto prej. Seveda ti podatki nikogar ne presenečajo, so pa, lepo povedano, malce zaskrbiljujoči. Opozarjajo namreč na hudo stisko našega delavca, ki ne premore več celo za tisto najnujnejše, med katerim drugim prepotrebne – počitnice. Kaj lahko pričakujemo od akumulatorja, ki ga iz leta v leto le praznimo in ga nikoli ne napolnimo? Le eno, da bo šel kljub svoji mladosti prav kmalu v pokoj.

Ob tem, ko si mnogi delavci ne morejo privoščiti niti letnega oddiha pod platneno streho, kaj šele v hotelu, je naš odnos do počitniških domov dokaj nerazumljiv. Mačehovski, bi lahko rekli. Njihova vrata so namreč večji del leta krepko zapahnjena. Medtem ko v kapitalističnem svetu, kjer jim ne gre tako za nohte kot nam, ponujajo upravljalci počitniških domov svoje zmogljivosti šest, sedem, osem in več mesecev na leto, so pri nas taki in podobni primeri prave bele vrane. Večina domov je namreč odprta le julija in avgusta, nekateri od junija do septembra, v povprečju pa, reci in piši, le dva meseca na leto! Ob tem pa ljudje, prepotrebni spremembe in sprostitev, nimajo kam na dopust.

Da je slika našega odnosa do domov in letnega oddiha še bolj popolna, dodajmo povedanemu še to, da so šte-

vilni domovi v rokah izrazito slabih gospodarjev. Precej počitniških postojank po Sloveniji je namreč zaprtih. Poleti in pozimi, na petek in svetek, vse leto. In, kot rečeno, takih domov, ki bi bili lahko mikavne počitniške postojanke, ni malo. Najdemo jih na Mežaklji, Pohorju, v dolini Soče in še marsikje. Kot da bi se norčevali iz ljudi in našega družbenega imetja.

Seveda je bilo na temo, čemu na stežaj ne odpremo vrata vseh naših počitniških postojank in ponudimo njihove zmogljivosti tudi zunaj glavne turistične sezone, že veliko povedanega. Zato bi bilo ponavljanje znanih resnic povsem odveč. Dokler bo miselnost upravljalcev sindikalnih počitniških domov takšna, kot pač je, potlej bo tako, kot je in delavci še dolgo ne bodo mogli na dopust. V čem naj bi se spremenila omenjena miselnost pa vemo. V kolikor ne, se pozanimajmo kako kaj, denimo, Počitniška skupnost Krško v Nerezinah ali Počitniška skupnost Murska Sobota v Rovinju. Tu ni živahno le dva meseca na leto.

Andrej Ulaga

Družbeni dogovor – nove izhodiščne vrednosti

Odbor podpisnikov družbenega dogovora o dohodku v SR Sloveniji je na seji 15. 8. 1989 ocenil izvajanje družbenih usmeritev za letošnje leto in določil nove izhodiščne vrednosti.

Dejanske izhodiščne vrednosti znašajo od januarja do julija 1989:

– BOD 41.000.000 dinarjev

– stopnja rasti v gospodarstvu
SR Slovenija na povprečje preteklega leta 402%

Izhodiščne vrednosti po oceni za čas januar–avgust 1989 znašajo:

– BOD 55.160.000 dinarjev

– stopnja rasti osebnih dohodkov v gospodarstvu
SR Slovenije na povprečje lanskega leta 491%

Izhodiščne vrednosti so v skladu s družbenim dogovorom, samoupravnimi splošnimi akti in rezultati dela ter gospodarjenja v podjetjih osnova za usklajevanje in izplačevanje osebnih dohodkov.

Odbor podpisnikov je na tej seji potrdil izračunani najnižji osebni dohodek, ki ga je oblikovalo predsedstvo republiškega sveta Zveze sindikatov Slovenije v višini 4.060.000 dinarjev. Njegova uporabnost in veljavnost je po objavi v sindikalni listi. Objavljen bo tudi v Uradnem listu SR Slovenije. Upoštevajte statistične prikaze znašajo povprečni čisti osebni dohodki v SR Sloveniji:

	nominalno		realni OD I.–VI. na povprečje leta 1988
	I.–VI.	VI.	
– SR Slovenija	2.976.987	5.317.624	112,1
– gospodarstvo SRS	2.889.636	5.108.914	112,8
– negospodarstvo SRS	3.415.667	6.364.472	108,9

Upoštevati je tudi treba, da so osebni dohodki med drugim rezultat tudi povečevanja (mesečno in kumulativno) obsega proizvodnje in s tem tudi rezultatov gospodarjenja.

Brane Mišič

O dogmatikih in reformatorjih v sindikatu

Za izgradnjo in proti razbijanju organizacije

v sobotni prilogi Dela je novinarka Jele-na Gačeša v rubriki tema tedna objavila članek z naslovom Sindikalni reformatorji na Obali in naslovom Prek izkaznice do samostojnosti. Novinarka v zadnjem obdobju redno spremlja in poroča s sej republikanskih sindikalnih organov. Članek z omejenim naslovom je napisala na podlagi pogovora s skupino poklicnih sindikalnih delavcev z Obale. Temperaturo med sindikalnimi aktivisti je povišal zlasti stavek v uvodu: »Med sindikalnimi aktivisti veljajo Mariborčani in Celjani za boljševe oziroma dogmatike in konzervativce, medtem ko Primorci veljajo za reformatorje obstoječe sindikalne zveze.« V posebnem okvirju pa je z večjimi črkami zapisano (citiram): »Sindikalno članstvo meni, da v republiknem vrhu obstojata dve struji, vsaka s svojim pogledom na prenovo sindikata. Nekateri republikanski funkcionarji menijo, da sindikat potrebuje le kozmetične popravke, drugim gre za radikalne spremembe in pluralistično sindikalno organiziranost. Reformatorje je nenadoma podprl celo sam Miha Ravnik, da jim je kar sapo vzelo.«

S tem je citatov dovolj. Povzel pa bom nekaj stavkov, ki tudi zaslužijo resno politično obravnavo. Sindikalni delavci z Obale pravijo, da so vse leto čakali na odziv na svoja opozorila, da je s prenovo treba začeti od zgoraj navzdol. Ta odziv in potrditev njihove zahteve je prišel z nastopom Mihe Ravnika na posvetu republikanskega sindikalnega aktiva, ki je bil na začetku julija. Takrat je Ravnik (v uvodni besedi), ne pa strokovnjaki za prenovo, podprl večino njihovih predlogov. Obalni sindikalni delavci so tudi opozorili, da so teze o prenovi sindikata najbolj nedorečene na kadrovskem področju, ki pa je bistveno za uspeh prenove. Opozarjajo tudi na oportunitizem pri sindikalnih izkaznicah. Tudi novinarka pristavlja, da javnost v zvezi z izkaznicami ni dobila odgovora na pismo, ki ga je pred časom v sobotni prilogi Dela objavil Vladimir Arzenšek.

Primorci so povedali, da tudi s pomočjo

Dušana Rebolja in Jožeta Stegneta, ki po njihovem mnenju zastopata progresivno strujo v sindikalnem vodstvu, ne morejo uresničiti vseh nalog pri sindikalni prenovi.

Jadran Čališa, sekretar obalnih sindikatov, je v naslednji sobotni prilogi Dela zanimal, da bi na pogovoru v Kopru kdor koli označil Mariborčane in Celjane za konzervativce, dogmatike in boljševe. Mariborčani in Celjani pa so pisali Mihuru Ravniku in od njega zahtevali, naj razčisti pisanje Jele-ne Gačeše in mnenja sindikalcev z Obale. Zato sta se dežurna člana predsedstva RS ZSS, Rajko Lesjak in Dušan Rebolj, v sredo, 16. avgusta, sestala s predstavnikoma mariborskih, celjskih in obalnih sindikalnih delavcev in v 4-urnem pogovoru razčistila nekaj vprašanj in pogledov na sindikalno prenovo ter na uspešnost sindikalnega dela po razširjeni seji, v juliju 1988.

Rajko Lesjak nam je po pogovoru, na katerega novinarki nismo bili povabljeni, povedal, da so prišli do tehle skupnih ugotovitev:

● Razlike v ocenah delovne uspešnosti so bile in bodo tudi zato, ker ni objektiviziranih meril. Ne sme pa se dogajati, da tisti, ki javno ocenjuje, uporablja eno merilo za druge, drugo pa zase, za svoje delo. Seveda pa imajo tisti, ki so več delali in ki so prednjačili pri ocenjevanju, drugačne pravice kot tisti, ki so le sopotniki v delu sindikalne organizacije. Zaradi neresnega in necelovitega ocenjevanja pa so upravičeno užaljeni tisti, ki se res lahko ponašajo z delom in rezultati.

● Javno pisanje in ocenjevanje lahko koristi organizaciji in prispeva k spreminjanju njenega dela in javne podobe. Članstvo si je lahko samo ustvarilo sliko o delu republikanskega sindikalnega vodstva in verjetno voditeljev ne prešteva tako, kot je zapisano v Delu.

● Različnost pogledov in razmišljanj o sindikalni prenovi je potrebna in omogoča napredek v organizaciji. Različni pogledi in interesi nas povezujejo in bogatijo, omo-

gajojo tudi tekmovanja idej, programov in kadrov. Priznavanje razlik nam omogoča, da dosežemo enotnost organizacije, ki smo jo morali ustvarjati za vsako ceno, tudi zaradi realistične fikcije o enotnosti interesov delavcev, zamenjamo s pluralizmom teh interesov in tudi z organiziranostjo, ki bo omogočala ta pluralizem. V republiknem sindikalnem vodstvu lahko govorimo le o različnosti pogledov glede prenove, ne pa o razcepljenosti oziroma frakcijah, kot je včasih slišati. Takšna različnost pa je med članstvom in vodstvi v vseh organizacijah in to je pokazal tudi pogovor.

Seveda pa je vodstvo enotno, ko gre za uveljavljanje sprejetih stališč, usmeritev in nalog. Seveda pa se sindikalni delavci in voditelji razlikujejo po delu, znanju in delovni uspešnosti.

● Pogovor sindikalnih delavcev z Obale

Odmevi na sliki na 2. strani prejšnje številke Delavske enotnosti so nas prisilili, da s kamero pokukamo še v bolj vroče dele Doma slovenskih sindikatov.

Kuharica Zlata Freljih, ki se je po dolgih letih dela v 6. nadstropju, in potem, ko so prostore »klimatizirali«, upokojila, še vedno kuha in streže malico. Zaradi dopustov in manjšega števila abonentov lahko pripravlja okusnejše in obilnejše obroke in upa, da jo bomo ohranili v prijetnem spominu. Ona pa se od teh sindikalnih let verjetno najbolj spominjala, ko ji bo poštar prinesel skromno pokojnino.

Povsem drugače in prijetneje za delo je na severni strani, v drugem nadstropju, kjer se je pred kamero postavila skupina strokovno-političnih delavcev, ki pripravljajo delovni osnutek kongresne resolucije. Zdelo se nam je, da so hoteli dokazati, da je strokovna služba boljša, kot nekateri o njej govorijo in da njihova delovna vnaša ni odvisna le od priganjaških besed.

Sliki: S. B.

Sindikalna lista

Povprečni OD v gospodarski SRS v obdobju april-junij 1989: 3.944.146
 Pov. OD v gospodarstvu SFRJ v obdobju marec-maj 1989: 1.997.003*

I. PRAVICE IZ DELA IN GOSPODARJENJA

- Najnižji osebni dohodek 4.060.000 din za avgust
- Najnižji jamčeni osebni dohodek 3.300.000 din 01.09.89
- Pogoji za delo:
 - izmensko delo
 - 10% mesečne akontacije osebnega dohodka delavca za živo delo
 - nočno delo 30%
 - delo v nedeljo 50%
 - delo na dan zveznih in republikanskih praznikov 50%
 - deljen delovni čas, prekinitve več kot eno uro 315.532 din
 - prekinitve več kot dve uri 631.063 din
- Nadurno delo
- 50% mesečne akontacije osebnega dohodka delavca za živo delo
- Osebni dohodki pripravnikov
- 70% OD za naloge za katere se pripravnik usposablja in dosega predviden rezultat (OD pripravnikar ne sme biti nižji od jamčenega OD)
- Faktor delovne dobe
- 0.5% od akontacije OD za živo delo za vsako izpolnjeno leto delovne dobe

II. NADOMESTILA OSEBNIH DOHODKOV

- Nadomestilo za letni dopust in državne praznike mesečna akontacija osebnega dohodka delavca za živo delo
- Druga nadomestila:
 - usposabljanje in izobraževanje po programu OZD
 - delo v mladinskih brigadah
 - krvodajalske akcije
 - opravljanje samoupravnih in družbeno političnih nalog, zastoji v delovnem procesu (čakanje na delo zaradi izpada energije, pomanjkanja surovin)
- mesečna akontacija osebnega dohodka delavca za živo delo
 - izpad delovnih ur zaradi stavke, ko se ure ne nadomestijo
 - druge oblike odsotnosti z dela v skladu s samoupravnimi splošnimi akti
- PREJEMKI SKUPNE PORABE
- Regres za letni dopust (oblikovanje mase) 2.366.488 din
- Jubilejne nagrade
 - za 10 let 1.972.073 din
 - za 20 let 2.958.110 din
 - za 30 let 3.944.146 din
- Nagrade ob starostni ali delovni upokojitvi 11.832.438
- Solidarnostne pomoči 3.944.146 din

(vselej na predlog OOZS)

- pomoč družini umrlega delavca
- pomoč delavcu v primeru elementarne nesreče
- 5. Odpravnina delavcu, ki zaradi zmanjšane obsega dela ali prenehanja poslovanja organizacije, preneha delovno razmerje 23.664.876 din

IV. MATERIALNI STROŠKI V ZVEZI Z DELOM IN OPRAVLJANJEM DELA

- Regres za prehrano med delom 788.829 din
 - Nagrade za uspešno opravljeno proizvodno delo oziroma delovno prakso
 - učenci

1. letnik	394.415 din	670.505 din
2. letnik	473.298 din	
3. letnik	591.622 din	
4. letnik		
 - študenti

1. in 2. letnik	3.155.317 din
	2.366.488 din
3. in 4. letnik	
- Dnevnice za službena potovanja v državi
- cela dnevnic nad 12 ur 159.760 din
 - polovična dnevnic od 8 do 12 ur 81.478 din
 - mini delavnica nad 6 ur, če je potovanje dve uri pred pričetkom ali dve uri po preteku delovnega časa 59.111 din
 - 4. Stroški prenočnine
 - predložen račun, razen za hotel luksuzne kategorije
 - prenočnina v luksuznem hotelu 139.790 din
 - nočitev brez računa 59.910 din
 - 5. Terenski dodatek 119.820 din (nastanitve, prehrana za delo na terenu)
 - 6. Kilometrina 3.000 din
 - 7. Prevoz na delo cena javnega prevoza
 - 8. Ločeno življenje 2.760.902 idn

V. PRAVICE ČLANA ZSS

- (kategorije, ki se ne uresničujejo v samoupravnih splošnih aktih in so za informacijo članom ZSS)
- pravica do brezplačne pravne pomoči in varstva
 - pravica do sindikalne pomoči v primeru večje nesreče člana ZSS ali njegove družine, v primeru bolezni oziroma, ko za pomoč zaprosi
 - da zahteva pomoč organizacij in organov sindikata, kadar so kršene njegove samoupravne, človečanske in državljanske pravice
 - da dobi zaščito sindikata pri uveljavljanju pravice do dela in pravice iz dela

Opomba: podatki za poprečni OD v gospodarstvu SFRJ za obdobje april – junij bodo objavljeni v naslednji številki Delavske enotnosti. Ti podatki so osnova za izračun dnevnice terenskega dodatka.

Sindikalna lista – vprašanja in odgovori

Vprašanje:

Ali lahko komisija samoupravnih sporazumov dejavnosti objavi višji znesek posameznih materialnih stroškov od zneskov po sindikalni listi (npr. dnevnic)?

Odgovor:

Ne. Sindikalna lista razlaga in pripravlja po sklepu RS ZSS svet za vprašanja delitve po delu in rezultatih dela pri RS ZSS. Objava podatkov iz sindikalne liste se realizira takoj, ko so znani podatki, njihova uporaba pa je povezana s samoupravnim splošnim aktom. Najenostavneje je, če so v organizaciji sprejeti sindikalno listo. Potem niso potrebni mesečni sklepi organov upravljanja, temveč se vsi podatki uporabljajo od objave sindikalne liste.

Vprašanje:

Zakaj so različne osnove za izračun stroškov, nadomestil in prejemkov po družbenem dogovoru in sindikalni listi?

Odgovor:

Razlike ni. Dokončno je na predlog RS ZSS spremenjen in na enakih osnovah kot sindikalna lista usklajen Družbeni dogovor o dohodku v SFRJ (Uradni list SFRJ št. 36/89). Razlika je le, da družbeni dogovor daje možnost regresa za prehrano do 25% povprečnega osebnega dohodka v gospodarstvu republike za zadnje trimesečje; v sindikalni listi pa je ta delež najmanj 20% te osnove. Ponovno čakati na objavo podatkov v Uradnem listu. Zadošča, da je podatek uradne institucije. V družbenem dogovoru je opuščen določilo, da se uporablja po objavi v Uradnem listu. Brane Mišič

Raziskava o življenju in delu tkalk in predic

DOLGA ŠTRENA TEŽAV IN KRIVIC

Letošnjo jesen po dolgih letih bo naposled le padla koca o tem, ali bodo tudi slovenskim predicam in tkalkam priznali beneficirano delovno dobo ali ne. O tem se bodo izrekli v republiških sindikatih pa na gospodarski zbornici Slovenije, v republiškem izvršnem svetu in na skupnosti za pokojninsko in invalidsko zavarovanje. Končna odločitev o tem pomembnem vprašanju pa bo na koncu padla na skupščini republiške skupnosti pokojninskega in invalidskega zavarovanja Slovenije.

Ni naš namen, da bi se vnaprej vtikali v odločitve vseh teh ustanov, toda ne moremo mimo raziskave, ki jo je letos pripravil pred kratkim tudi že predstavil Inštitut za medicino dela, prometa in športa iz Ljubljane. Rezultati te raziskave o vplivu dela, delovnega okolja in delovnih razmer na življenje, zdravje in delovno zmožnost predic in tkalk so namreč naravnost zastrašujoči.

Kaj so počeli 20 let?

Vse omenjene ustanove bi morale biti kvečjemu sram – kaj neki so počeli vseh dvajset let, da se je za ta del izkoriščane in izmožgane ženske populacije tako malo naredilo. Ves ta čas so se o beneficirani delovnem stažu zvečine zgolj prerekli po sestankih, namesto da bi že takoj na začetku naročili pošteno raziskavo o njihovem delu. To pa je tudi najmanj, kar bi lahko že zdavnaj storili.

Za vse to, kar je zdaj pokazala raziskava ljubljanskega inštituta, so namreč v tekstilni industriji vedeli že dobri dve desetletji.

Že pred 20 leti so na skupščini zveze inženirjev in tehnikov tekstilne industrije Slovenije predlagali, naj bi začeli postopek za beneficiranje delovne dobe tkalk in predic. Toda nespretnost in neorganiziranost sta zakrivila, da se stvari do leta 1979 niso nikamor premaknile. Takrat je prišla s strani republiškega odbora sindikata tekstilnih in usnjarskih delavcev pobuda, naj bi začeli postopek za pravično priznanje delavkam, ki s svojim delom največ prispevajo v proizvodnji preje in tkanin.

Zvezni sindikat se je tedaj odločil, da bo dal študijo o upravičenosti beneficirane delovne dobe za predice in tkalke izdelati inštitutu za delo v Nišu. Študijo so napravili, toda izsledki so pokazali, da bi lahko beneficirano delovno dobo za ta dela priznali v vseh republikah in pokrajinah – razen na Hrvaškem in v Sloveniji, kjer so ugotovili, da je ta raziskava pomajnkijava in bi jo bilo treba dopolniti.

Redno v pokoj le vsaka deseta

Žal pa nobena študija ne more spremeniti žalostnega stanja, da le redke in najbolj zdrave delavke dočakajo upokojevanje na svojem delovnem mestu – večina jih že prej omaga, si poišče drugo zaposlitev ali pa se predčasno upokoji. Povprečno gibanje pri invalidskem ali rednem upokojevanju žensk v tekstilni industriji sicer ni nič drugačno kot v drugih panogah. Če pa posebej ugotavljamo stanje pri predicah in tkalkah, pridemo do srhljivih rezultatov,

ki naravnost kličejo po tem, da bi na tem področju kaj ukrenili.

Zato ne preseneča podatek, da se le vsaka deseta predica ali tkalka starostno upokoji s polno delovno dobo. Kar 90 odstotkov pa je tistih, ki pobegnejo s teh del, če le imajo kam, ali se predčasno upokojujejo ali postanejo invalidi I. kategorije ali pa se zaposlijo kot delavke s spremenjeno delovno zmožnostjo.

V zadnjih sedemnajstih letih, to je od leta 1971 do 1987, se v novomeškem Novoteksu ni upokočila nobena predica in le dva odstotka tkalk. Predice so se ali predčasno upokojile (v 11 odstotkih) ali že prej pretrgale delovno razmerje (23 odstotkov) ali pa so jih – takšnih je bilo največ, kar 66 odstotkov – prerazporedili na druga dela. Podobno je bilo tudi z novomeškimi tkalkami. V Tekstilindustriji se je upokojilo le 5,6 odstotka predic in 11 odstotkov tkalk, v mariborski MTT pa se je upokojilo le tri odstotke predic in 4 odstotke tkalk. Očitno je torej, da le manjši, najbolj krepak del žensk zdrži na svojem delovnem mestu do konca, ugotavlja Zvone Černe.

Podrobnejša analiza, ki so jo opravili med tkalkami v kranjskem Tekstilindusu, je pokazala, da kar 51 odstotkov tkalk pretrga delovno razmerje po dvanajstih letih delovne dobe in pri povprečni starosti 28 let; tedaj namreč ugotovijo, da bodo do konca delovne dobe težko prenašale zahtevna bremena na delovnem mestu. Zato si raje poiščejo zaposlitev kje drugje. Preostalih 22,5 odstotka delavk pa v povprečni starost 35 let in z 19 leti delovne dobe za sabo ni več sposobnih opravljati dela tkalk. V tej dobi namreč planejo na dan zdravstvene težave, zaradi katerih ne zmorejo več opravljati dela. Zato jih prerazporedijo na lažja, po navadi slabše vrednotena dela: čiščenje cevov, zbiranje in zlaganje cevov in podobno.

Z avtomatizacijo pa je prostih delovnih mest za takšna lažja opravila čedalje manj in marsikatera delavka mora postati navadna snažilka, kar je za mnoge psihični šok. V povprečni starosti 50 let in s 34 leti delovne dobe za sabo se invalidsko ali predčasno upokoji 15 odstotkov delavk, saj ne zmorejo več opravljati nobenih del in nalog. Skratka, kar 89 odstotkov tkalk predčasno omaga, medtem ko so pri predicah rezultati še nekoliko slabši.

Podrobni zdravstveni pregledi

Raziskava, ki pomeni dopolnitev strokovne dokumentacije za priznanje zavarovalne dobe s povečanjem, je zajela vzorec 18 slovenskih predic in tkalk iz štirinajstih delovnih organizacij. Te delavke so podrobno zdravstveno pregledali.

Mlade delavke, ki jih je zajela ta raziskava, so bile stare od 21 do 25 let, imele pa so za sabo dve do pet let delovne dobe. Starejše delavke so bile stare nad 45 let, imele pa so najmanj 20 let delovne dobe. Teško pa so dobili skupino starejših predic in tkalk z ustrežno starostjo in delovno dobo, ki bi bile še na svojem rednem delov-

nem mestu. Zato so morali v to skupino zajeti tudi tiste delavke, ki so bile v zadnjih petih letih iz zdravstvenih razlogov premeščene na druga delovna mesta.

Ugotovili so, da na predice in tkalke delujejo takšne obremenitve in škodljivi vplivi, ki precej vplivajo na njihovo zdravje in delovno zmožnost, povzročajo kronične okvare gibal in psihosomska obolenja. Skupaj s procesom staranja pa v tolikšnem obsegu zmanjšuje zmožnosti za opravljane dela, da ga v večini primerov po 48. letu starosti niso več sposobne opravljati.

Oglejmo si nekaj skrb zbujajočih podatkov iz zdravstvene slike teh pregledanih tkalk in predic. Težave v nosečnosti je imela dobra polovica pregledanih delavk. Spontane splave jih je imelo 22 odstotkov. Med starejšimi delavkami so pogosti primeri, ko so imele za sabo po več kot dva spontana splava.

Splošna utrujenost med delom

Splošno utrujenost med delom je navajalo v povprečju 80 odstotkov delavk – med starejšimi 89 odstotkov in med mlajšimi 61 odstotkov. Z delom je nezadovoljnih več kot polovica pregledanih delavk. Najbolj nezadovoljne so z delom mlade delavke, ki se pač zavedajo, da bodo le stežka dočakale polno delovno dobo s takšnim načinom dela. Le 39 odstotkov vseh se dobro počuti med delom.

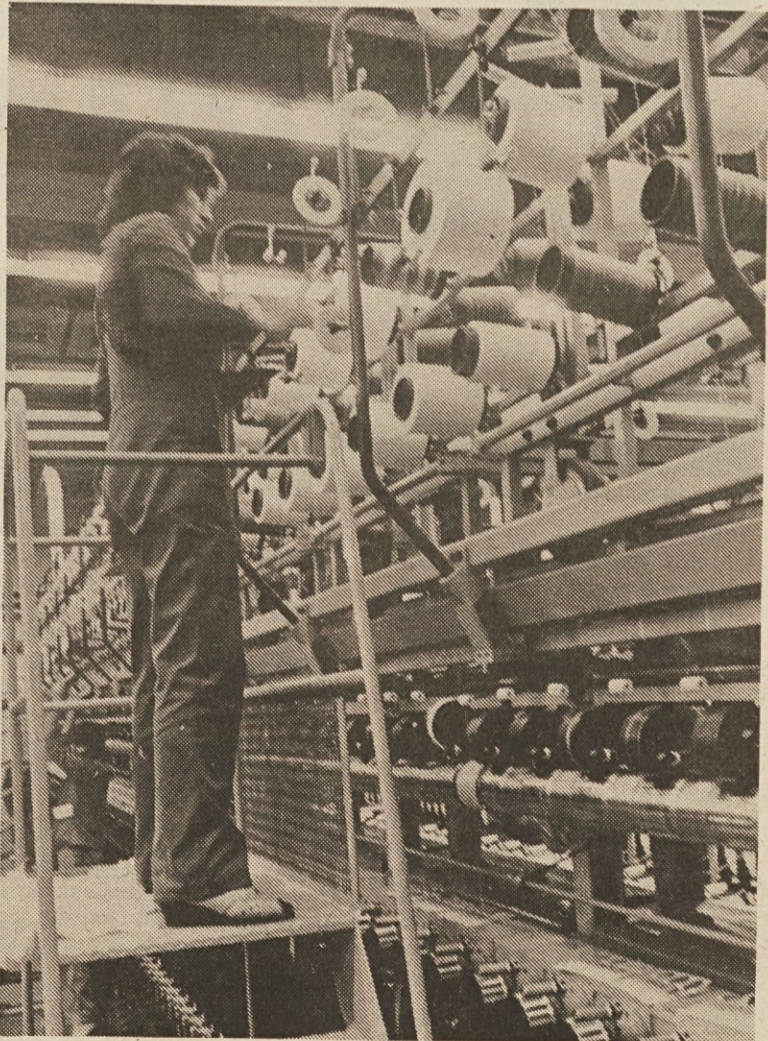
Kar dve tretjini starejših predic in tkalk v povprečju teže opravljajo svoje delo že od 42. leta starosti in po približno 24 letih delovne dobe.

Na vprašanje, ali bodo dočakale redno upokojevanje na svojem delovnem mestu, je 56,7 odstotka še aktivnih delavk odgovorilo, da ne, z obrazložitvijo, da se nameravajo predčasno upokočiti, kakor hitro bodo imele izpolnjenega enega izmed pogojev za to. Posebno črnogledje so mlade delavke, saj jih je le kakšnih deset odstotkov med njimi menilo, da bodo dočakale polno delovno dobo na svojem rednem delovnem mestu. Praksa je pokazala, da je bilo denimo med starejšimi tkalkami več kot polovica v zadnjih petih letih premeščenih na druga dela, povprečno v starosti 43 let in po 26 letih delovne dobe. Največ delavk je bilo premeščenih zaradi invalidnosti. Med zdravstvenimi vzroki za premestitev naštevajo bolezni gibal, nato duševne motnje in ginekološke operacije pa bolezni krvožilja in bolezni živčevja in čutil.

Prehrabne navade pregledanih delavk so neustrezne, za to pa so precej krivi nizki osebni dohodki. Ustrezen zajtrk ima le 9,4 odstotka delavk, usrežno kosilo 34,4 odstotka, ustrezno večerjo pa 10 odstotkov delavk. Po navadi jedo delavke premalo sadja, zelenjave in beljakovin, zato pa je vse preveč takšnih obrokov, ki vsebujejo samo ogljikove hidrate in maščobe.

Docela izrabljene ženske

Raziskava je dokazala, da nočno delo, hiter tempo in vsiljen ritem dela, statične obremenitve, napor čutil, neugodna toplota okolja, neustrezna rezsvetljava, hrup, prah, pa nevarnost poškodb nevarno načenjajo zdravje madih delavk, medtem ko postanejo starejše nesposobne za sleherno delo.

– skratka, docela izrabljene. Gre za škodljive vplive, ki jih tudi pri zdajšnji tehnologiji ni mogoče odpraviti.

Sodobna tehnologija je prinesla v tekstilno industijo več strojev, nove normative, nove postopke. Vse to pa dejansko pomeni več metrov stke tkanine v istem času. Starejše delavke pa se novim razmeram ne morejo več prilagoditi in popolnoma odpovejo. Toda stroj je neusmiljen, zahteva ves čas enako raven pozornosti in delovne učinkovitosti.

Delavka, ki se ne more prilagoditi, ki ne zmore premagati konflikta med svojimi zmogljivostmi in med zahtevami stroja, ki ne zmore pravočasno povezati vseh niti, prihaja v stresno situacijo, ugotavlja Marija Škof. Posledice pa se kažejo v njihovem zdravstvenem stanju, njihovi delovni zmogljivosti.

Kot je povedal prof. dr. Samo Modic, se danes uvajajo vse večji stroji za boljše produktivnost, kar pa žal prinaša s sabo vse večjo neskladnost med stroji in tkalkami. Povprečna višina tkalk je 1,60 metra, stroji pa so zgrajeni za velikost 1,68 metra ali celo več. Ze takšna neskladnost, ki traja leta in leta, lahko prinese delavkam kopico težav. Skratka, uvajanje novih tehnologij na to področje ne prinaša s sabo tudi izboljšanja delovnih razmer.

Psihološka analiza je tragična

Psihološka analiza pregledanih tkalk in predic je tragična. Negativne vplive nočnega dela, hitrega tempa, hrupa je delavka v mladosti še nekako premagala, s spretnostjo in sposobnostjo, s starostjo pa je vse to skopnelo. Zato delavke v starosti naprezajo svoje zmogljivosti do meje, ki že ogroža njihovo zdravje. Takšna delavka je utrujena, toži nad bolečinami v rokah in nogah, je omotična, ima glavobole, je napeta, sita vsega, potrta, le še s težavo dosega normo – skratka, izmožgana je do kraja.

Pri 83,5 odstotkih pregledanih starejših delavk so tako ugotovili psihosomske bolezni, to pa so odkrili že tudi pri 60 odstotkih mlajših. Kronične bolezni so ugotovili pri 99 odstotkih starejših pregledanih delavk, pa tudi pri 61,7 odstotkih mladih. V oči bode podatek, da začno duševne motnje naraščati že kmalu po 20. letu in se močno dvigne med 46. in 50. letom. Bolezni gibal začno naraščati po 30. letu starosti, kronične bolezni pa po 21. letu. Vse bolezni težave pa dosežejo vrh v povprečju med 46. in 50. letom starosti. Takrat prihaja tudi do poškodb vida.

Ocena zdravstvenega stanja je takšna: 37 odstotkov mladih je bilo zdravih, medtem ko pri starejših takšnih ni bilo. Pri 59,5 odstotkih starejših delavk so ugotovili predvsem srednje težke okvare, pri 25,6 odstotkih pa so bile okvare zdravja hujše. Ocena delazmožnosti je porazna predvsem za starejše: večina starejših je zmožna za druga dela ali pa so celo trajno nezmožna za vsakršno delo.

Našteli smo le nekaj najbolj v nebo vpijočih podatkov iz raziskave. Sicer pa lahko rečemo, da pomeni za vse te delavke beneficirana delovna doba le pesek v oči ali kvečjemu obiz na dolgoletno rano, ki so jo povzročili nečloveški napor in krivice: njihovega dela pač niso vrednotili tako, kot bi ga za tako nečloveške delovne razmere morali. Samo to in nič več bi prinesel beneficirani staž. Za izboljšanje delovnih razmer teh delavk pa bi bilo treba ponuditi še veliko več.

Marija Frančeškin

Tomosov aktualni trenutek po koncu kolektivnega dopusta

GLAVNA NALOGA DELAVCEV: ČIMVEČ DELATI

Ta čas, ko boste dobili v roke Delavsko enotnost, bo sodišče v Kopru že začelo predhodno obravnavo, v kateri naj bi ugotovilo, ali so dejanski vzroki za stečaj Tomosa, kot je – na pobudo vodstva Tomosa – predlagal Komite za gospodarstvo skupščine občine Koper konec julija. Če se bo odločilo zanj, se bo po prepričanju Tomosovega vodstva ter občinskih struktur začela za Tomos edino možna pot preнове v poslovno in tržno gibčno ter (finančno, op. p.) neobremenjeno novo podjetje.

Medtem so se s kolektivnega dopusta vrnili tudi delavci in zvedeli za zadnje novice v zvezi z njihovim podjetjem. Pripravili so jim jih skupaj vodstvo, sindikalna in partijska organizacija. Najpomembnejše med njimi so, da gre Tomos na pot preнове skozi stečaj in s pomočjo nove firme Inmot, da ta stečaj ni bankrot in da Tomosa ne bodo razprodali, da poslovnih interesov Tomosa Inmot ne bo oškodoval. Bistveno je tudi, da zaposleni do stečaja naredijo in prodajo čimveč izdelkov, da bi tako v stečajnem postopku vsota dolgov in število upnikov bilo čimmanjše (bistven je sicer en sam upnik, Splošna banka Koper).

O svoji usodi so delavci izvedeli, da odpuščenje zaposlenih ne pride v poštev. Tako je zagotovil Jadran Pišot, član poslovnega odbora, na sestanku sindikalne konference in partijske organizacije Tomosa pred nekaj dnevi. Ko bodo proizvodni programi ovrednoteni s proizvodne, finančne in kadrovske strani (koliko delavcev in kakšnih profilov je potrebnih za proizvodnjo posameznih vrst izdelkov), bodo morebitne preštevne delavce prešolali, prezaoposlili v drugih delovnih organizacijah ali pri drugih delih v lastni delovni organizaciji, dokupili delovna leta tistim, ki bi lahko šli v pokoj itd. Če bo proizvodnja tekla s polno paro, pa proizvodnih delavcev ne bo prav veliko preveč, je dejal Jadran Pišot. Skratka, za zdaj vodstvo ne želi konkretnije govoriti o racionalizaciji kadrov.

Prav tako nedorečeni so bili na tem sestanku glede uresničljivosti zahtev občinskega sindikalnega sveta o pravicah delavcev. Kot smo pisali v prejšnji številki Delavske enotnosti, je predsedstvo sindikalnega sveta občine Koper oblikovalo posebno komisijo, ki je preučila sedanji in bodoči položaj delavcev Tomosa in predlagala vrsto rešitev, ki jih je predsedstvo v celoti podprlo in z njimi seznanilo vse odločujoče dejavnike v občini in v podjetju. Zahteve se nanašajo na primerno razreševanje vprašanja prezaposlitve odvečnih delavcev ali zagotavljanja njihove socialne varnosti, višine osebnih dohodkov (obvezno uveljaviti kategorijo najnižji osebni dohodek), sredstva skupne porabe pa naj se izplačajo delavcem še pred uvedbo stečajnega po-

stopka (regres, nagrade ob upokojitvi, jubilejne nagrade vsem, ki bi bili do njih upravičeni letos, vse socialne pomoči). Poleg tega so zraven zahteve po odkupu delovne dobe, po zagotavljanju odpravnine za delavce, ki bodo sami poskrbeli na nadaljnjo zaposlitev, za delavce, ki lahko uveljavljajo pravico do invalidske upokojitve naj ostanejo na plačilni seznamu Tomosa,

su, težko sprejeti sindikalne zahteve. Kasneje, ko bo šef stečajni upravitelj, pa je uresničevanje takih zahtev menda odvisno od njegove »dobre volje«.

Sindikalna konferenca in osnovna organizacija ZK sta potem sklenili povsem podpreti vodstvo podjetja, da s stečajem sanira Tomos. Vodstvo naj pripravi analizo donosnosti posameznih programov (ali ne bi bila bolj ustrezna »nevtralna« strokovna komisija, op. p.) ter naj zagotovi delavcem socialno varnost. Pri tem so očitno podprli tudi zahtevo občinskih struktur, ki želijo, da je stečajni upravitelj kolektivno telo, kar praktično pomeni, naj stečajni upravitelj, postavljen od

Trenutno pesti proizvodnjo sorazmerno velika odsotnost z dela zaradi dopustov in boleznih. Tako računajo, da izsotaja z dela skoraj tretjina zaposlenih. Po drugi strani pa je po prvem stresu ob dejstvu, da se je Emo zamajal do temeljev, strah pred najhujšim popustil in z njim tudi delovna vnaema zaposlenih. V tem času je

Vodstvi sindikalne in partijske organizacije združuje vprašanje, kaj jih čaka.

dokler postopek ni končan. Objekti družbenega standarda pa naj se izvzamejo iz stečajne mase.

Predstavniki vodstva Tomosa na omenjenem sindikalno-partijskem sestanku pred nekaj dnevi, Jadran Pišot, je podvomil, da bi lahko bilo mogoče tem zahtevam povsem ustreči. Zavrnil je, zanimivo, najbolj konkretne zahteve, tiste, ki terjajo takojšnja finančna sredstva. To da mora vodstvo še preučiti (za sprejemanje takih predlogov je pristojen delavski svet), vendar bo menda pred začetkom stečajnega postopka glede na slab finančni položaj v Tomo-

sodišča, tesno sodeluje z vsem poslovnim odborom Tomosa. Preostali sklepi – da je treba sproti in temeljito obveščati delavce o položaju v Tomosu, o uveljavljanju zahtev sindikatov in sprotnih dogodkih, da morajo biti družbenopolitične organizacije (sindikat in partija predvsem) še bolj aktivne in da je treba ustvariti ozračje za visoko proizvodnjo in prodajo – pa so v skladu s dosedanjim tradicijo sprejemanja sklepov v političnih organizacijah, čeprav jim aktualnosti ne moremo zamolčati.

Tekst: Boris Rugelj, slika: Sašo Bernardi

Emo na pozitivni ničli

NI VZROKOV ZA PRETIRANO SLAVJE, ZA OBUP PA TUDI NE

Neposredne nevarnosti za stečaj Emo ni več, vendar še vedno ni vse tako, kot želi začasno vodstvo. Počasi se vrača zaupanje v to 2758-člansko delovno organizacijo. V petek izplačani OD je v povprečju dosegel 5.500.000 dinarjev.

Analize polletnega gospodarjenja Emo pod vodstvom začasnega kolektivnega poslovnega organa kaže, da je najhujšo krizo v 150-letnem obstoju tovarne sicer boleče, a vendar prebrodil. Po besedah inženirja Marjana Dreva, predsednika začasnega kolektivnega poslovnega organa neposredna nevarnost stečaja Emu sicer ne grozi, vendar še ni vzrokov za pretirano zadovoljstvo. Trenutno imamo več naročil, kot jih zmremo uresničiti, zato ponekod delamo vse proste sobote in uvajamo tretje izmene. Zmanjšali smo zaloge izdelkov in nedokončane proizvodnje in skrajšali čas od sprejema surovin do končnega izdelka. Tudi obseg proizvodnje je za 2% višji, za toliko pa nam je uspelo povečati tudi delež lastnih virov sredstev. Z obstoječimi in novimi programi Emo lahko preživi, z njimi pa ni možna dolgoročna sanacija.

Trenutno pesti proizvodnjo sorazmerno velika odsotnost z dela zaradi dopustov in boleznih. Tako računajo, da izsotaja z dela skoraj tretjina zaposlenih. Po drugi strani pa je po prvem stresu ob dejstvu, da se je Emo zamajal do temeljev, strah pred najhujšim popustil in z njim tudi delovna vnaema zaposlenih. V tem času je

Emo zapustilo 150 delavcev. Z uvajanjem novega načina nagrajevanja nizkokvalificiranih in 250 odgovornih delavcev so uspeli zajezi odtok strokovno najbolj usposobljenih in najboljših delavcev, dasiravno osebni dohodki teh delavcev niso takšni, kot jim jih ponujajo v sosednjih DO, v lastni občini ali regiji.

Za začetek jeseni pripravljajo preobrazbo vse delovne organizacije v enovito in uvedbo novih tržno zanimivejših proizvodov. Minuli četrtek je razmere spet podrobneje obravnaval IS občine. Kot je bilo slišati, tako IS kot predstavnik banke ugodno ocenjujejo zdajšnjo naravnost in gospodarjenje tovarne. Sodeč po tem, bi lahko rekli, da je to več, kot so pričakovali največji optimisti. Kaže, da si sedanje začasno vodstvo iz meseca v mesec pridobiva tako zaupanje bank kot poslovnih partnerjev. To je moč sklepati tudi po tem, da je Emo v pol leta navezal širok stik z novimi partnerji, za določene dele proizvodnje pa tečejo tudi dogovori o vlaganju tujega kapitala. Zdjaj preostajata samo še dve nalogi: eno je ekološka sanacija in drugo še večje zaupanje delavcev.

Janez Sever

Seminar za poklicne organizatorje športne rekreacije

Fakulteta za telesno kulturo v Ljubljani, strokovni svet za športno rekreacijo pri ZTKO Slovenije in Zveza sindikatov Slovenije razpisujejo seminar za poklicne organizatorje športne rekreacije, ki bo v Poreču od 15. do 19. septembra 1989.

Prijave za seminar sprejema Fakulteta za telesno kulturo, Ljubljana, Gortanova 22. Telefon: 061, 441-577.

Tečaj za organizatorje športne rekreacije

Fakulteta za telesno kulturo v Ljubljani razpisuje skupaj s strokovnim svetom za športno rekreacijo pri ZTKO Slovenije in Zvezo za športno rekreacijo in telesno vzgojo ter Zvezo sindikatov Slovenije tečaj za organizatorje športne rekreacije. Tečaj bo v Poreču od 20. septembra do 1. oktobra 1989.

Prijavite se na Fakulteti za telesno kulturo, Ljubljana, Gortanova 22 – najkasneje do 8. septembra 1989.

Dvainsajset vprašanj Anteju Markoviću o tem: kako obvarovati porabnika pred visokimi cenami blaga in nekakovostnih storitev

DOBRODOŠEL APEL

Sredi tedna je zvezna konferenca SZDLJ naslovlila Svetu porabnikov Jugoslavije pismo, v katerem je zahtevala, naj se končno postavi v bran in aktivira sistem za varstvo porabnikov po vsej državi pred podivjanimi cenami in enormnimi podražitvami vseh proizvodov, še zlasti hrane, javno pa naj stopi na prste tudi špekulativnemu obnašanju trgovcev in proizvajalcev. O tem, kako naj bi to dosegli, so se novinarji Borbe pogovarjali z Dušanom Čelebićem, sekretarjem sekcije ZK SZDLJ za družbenoekonomske odnose.

»Hkrati s spisikom zahtev smo poslali tudi apel, naj se porabniki sami organizirajo, saj iz domala vseh koncev in krajev države dobivamo informacije zrevoltiranih ljudi o vsakodnevnem bombardiranju z vse večjimi in večjimi cenami blaga in storitev, ki so vrh vsega še čedalje slabše kakovosti,« je povedal Čelebić. »Porabniki so torej dvakrat oškodovani: predrago plačajo nekakovostno, v zadnjem času pa, žal, tudi zdravju škodljivo hrano. Takšen položaj zahteva od vseh pristojnih in odgovornih v državi, da s konkretnimi potezami zavarujejo porabnike, ker so doslej veljavni predpisi za to področje nezadostni. Pa še teh se ne držijo. Praksa je pokazala, da so v takih primerih najboljše rezultate dosegli samoorganizirani porabniki, ki so bili neposredno ogroženi.«

Sekcija ZK SZDLJ za družbenoekonomske odnose je problem torej dvignila na najvišjo politično raven. Sistemi organiziranih porabnikov – od potrošniških svetov v krajevnih skupnostih in občinah in prek centrov porabnikov v velikih mestih do Koordinacijskega odbora sveta porabni-

kov Jugoslavije – naj bi poslej redno spremljali in evidentirali čezmerna povečanja cen ter nekakovostnih izdelkov in storitev, pa tudi nekorektne odnose do porabnikov, najrazličnejše malverzacije in sploh vse anomalije, ki se pojavljajo na tržišču. Takšne akcije javnega »obrekovanja« bi lahko – pogojno rečeno – pripeljale celo do bojkota teh izdelkov in njihovih proizvajalcev. Seveda na izključno ekonomskih osnovah.

Čelebić je nato povedal, da so predsedniku zvezne vlade Anteju Markoviću poslali pismo, v katerem zahtevajo pogovor z njim. Na njem bi ocenili možnosti za učinkovitejšo aktivnost organiziranih porabnikov v naši državi. Za to priložnost so pripravili 22 vprašanj, pa tudi odgovore nanje, do katerih so prišli s pomočjo izkušnj potrošniških organizacij iz razvityh držav tržnega gospodarstva. »Pismo predsedniku ZIS je sicer rezultat zahtev zadnje konference sveta porabnikov Jugoslavije, ki je bila spomladi v Splitu. Odtlej smo opravili več pogovorov v Skupščini SFRJ, na svetu ZSJ in v nekaterih za to pristoj-

nih sekretariatih ZIS. Vzpostavili smo ozračje dobre volje, kakšnih konkretnějšíh korakov pa še nisimo storili, čeprav ocenjujemo, da se naše pobude lepo »pokrivajo« z vladnim programom tržnega gospodarstva, ki zahteva tudi ukrepe za napredovanje lojalne konkurence in kontrolo nekorektnega poslovanja,« nadaljuje Čelebić. »Sicer so pa po svetu društva porabnikov nevladne institucije; sami se financirajo, izdajajo publikacije in časopise, v katerih sproti obveščajo javnost o neopravičenih povečevanjih cen določenih proizvodov in storitev... in so sploh izredno vplivna. Vsak proizvajalec, ki dobi pečat društva porabnikov, dobi hkrati tudi zeleno luč za tržišče, saj tisti, ki kupujejo njihovo blago ali storitve, verjamejo temu pečatu ter realni ceni in kakovosti tištega, za kar so se odločili.

Pri nas bi morale biti oblike samoorganiziranosti porabnikov sprva še vladne institucije oziroma telesa SZDL, da bi si zagotovile začetna materialna sredstva za delo. Sicer pa obstajajo viri in možnosti njihovega financiranja tudi mimo proračuna republik in federacije. V mislih imam tista sredstva od kazni za gospodarske prekrške na škodo porabnikov, ki bi jih lahko porabili za financiranje dela, če jih že porabnikom ne moremo vrniti,« je pogovor za Borbo sklenil Dušan Čelebić.

Priredil: D. K.

Pet minut z Albertom Velerjem, predsednikom konference sindikata v Tamu

Predsednik za vse čase

– **Predsednik sindikata v novih razmerah, z novimi nalogami sindikata...**

»Pri nas pripravljamo reorganizacijo sindikata v skladu s prenovo podjetja za začetek prihodnjega leta (podjetje je že reorganizirano, op. p.). Zdaj imamo 13 komisij, imamo strokovno-političnega delavca profesionalca, računamo pa, da bodo komisije strokovno še bolj okrepili, tako da bo sindikat z njihovo pomočjo lahko obvladoval vsa nastajajoča nova vprašanja. Od predsednika sindikata je težko pričakovati, da bi se spoznal razen v osnovi, na ekonomiko, pravo, da bi bil strokovnjak za finance, devizna vprašanja.«

– **Torej predsednik sindikata v prihodnje le ne bi mogel biti kdorkoli, že zaradi izobrazbe ne...**

»Vodja sindikata v podjetju mora biti ne le vodja, ampak tudi poznavalec zadev, saj mora na sestankih marsikdaj v trenutku reagirati na novo postavljena ali »odkrita« dejstva. Težko je sicer reči, da je dovolj dobra ta ali ona stopnja izobrazbe, saj mora biti predsednik sindikata tudi dober vodja, mora znati z ljudmi. Menim pa, da bi vsaj sarednješolsko izobrazbo moral imeti.«

– **Se vam zdi, da bodo nove naloge sindikata, glede na to, da so zastavljene nekolikant ožje, kot nekdanj, olajšale delo?**

»Problematika, ki se je zdaj in se bo še zvalila na sindikat, je po teži v primerjavi s tisto pred nekaj leti v razmerju sto proti ena. Slab gospodarski položaj je odprl nič koliko problemov, ki jih prej praktično nismo poznali.«

– **Ali bo zavoljo tega treba sindikalne funkcionarje še dodatno izobrazevati?**

»No, moram biti na tekočem z vsemi dogodki, da odgovorjam delavcem na vprašanja, dajem pojasnila itd. Seje so v popoldanskem času... Izobraževanje pa, no, vsekakor je potrebno.«

– **V sindikatih teče zdaj razprava o tem, na koliko članov – v kako velikem kolektivu naj bi imeli predsednika sindikata, profesionalca, v kakšnem pa neprofesionalnega poverjenika. Kaj sodite o tem vprašanju?**

»Težko bi rekel, ali je treba imeti profesionalca na tisoč ali več ali manj delavcev. Menim pa, naj se to vprašanje rešuje glede na problematiko in vsebino dela v posameznem okolju. Vsekakor pa bo treba pri reorganizaciji sindikata okrepiti pomožno povezanost in v republiškem svetu dati več prostora republiškim odborom kot predstavnikom dejavnosti.«

– **V sindikatih se veliko razpravlja o načinu delitve članarine, praktično nič pa o višini...**

»Ja, tudi o višini bi bilo dobro razmišljati. Če sindikat nima denarja, ne vem, kako bo organiziral stavko ali zagotavljal socialno pomoč. Prepričan sem, da bi da bi delavci tam, kjer bi čutili sindikat, kaj imeli od njega, pristali tudi na precej višjo članarino – da bi ta sindikat lahko deloval.«

– **Lani so se razširile v Mariboru govorice, naj bi bil predsednik sindikata plačan od članarine. Vaš komentar...**

»Takole sem vrnil žogico: ali tisti, ki to pravijo, menijo, da bom bolj sindikalno razmišljal, če bom plačan iz članarine? Tak predlog potem ni prodrl, vendar pa se zdaj delo predsednika sindikata ocenjuje.«

– **Lani so vas nakaj kritizirali ob veliki mariborski stavki...**

»Da. Ocenili so, da nisem deloval primerno, ker nisem organiziral stavke in sem tri mesece dobival za deset odstotkov nižjo plačo. Stavkovni odbor se je oblikoval šele po sedmih urah stavke in to je bil vzrok za slabo oceno, češ da sindikat ni odigral svoje vloge.«

– **Ste zamerili?**

»Zakaj? Zmenili smo se za pravila igre in ta so delovala. To je vse.«
Boris Rugej

Primer Šimić ali Vasić?

PREDSEDNIKU JUGOSLOVANSKIH SINDIKATOV SE MAJE STOLČEK

Bosanci, z njimi pa tudi Zveza sindikatov Jugoslavije, imajo nov primer, da ne rečem kar afero. Gre za predsednika sveta ZSJ Andjelka Vasića, ki se mu, sodeč po utripu bosanskohercegove politične scene, precej majoje tla pod nogami. Tako ni nikjer rečeno, da ne bi bil Vasić prisiljen že tako kratek enoletni mandat na čelu jugoslovanskih sindikatov še skrajšati na vsega nekaj mesecev, se pravi, odstopiti! Za kaj pravzaprav gre?

Sindikalni delavci z dobrim spominom se verjetno še spominjo zapleta, ki ga je na šestem kongresu Zveze sindikatov BiH leta 1982 povzročil zeniški železar in član občinskega sindikalnega sveta v tem mestu Ante Šimić, ko je v svoji razpravi med drugim opozoril na »posameznike, ki za takšnimi ali drugačnimi govorniški pulti govorijo o ukrepih gospodarske stabilizacije, o vedenju vsakega posameznika, sami pa se

vedejo drugače. Zapravljajo družbeno sredstva, četudi kreditna, se vozijo z družbenimi avtomobili, včasih tudi v tistih smereh, koder vozijo zares udobni vlaki in avtobusi, neredko pa se takšni vozijo z družbenimi avtomobili in celo s helikopterji na dopust in počitniške hiše.« Pravcato burjo med delegati, še zlasti pa med takratno bosanskohercegovo oligarhijo pa je Šimić zagnal s svojimi štirimi predlogi, ki naj bi jih zapisali v sklepnem kongresnem dokumentu. Za tiste čase in za mnoge ugledne bosanske tovariše je bil prav nezasištan tale: »Kakor koli nezakonito pridobljeno premoženje naj bi zakonito odvzeli, naj bi ga nacionalizirali in uporabili v družbene namene.«

Epilog te bogokletne Šimićeve sindikalne odisej je znan: sam jih je kmalu po kongresu dobil lepo po prstih, pri čemer naj bi sodeloval tudi takratni član vodstva bosanskohercegovskih sin-

dikatov in zdajšnji predsednik sveta ZSJ Andjelko Vasić.

Seveda bi bilo vse lepo in prav, če se v BiH od tedaj do danes ne bi temeljito spremenili politični časi, če ne bi prišlo do razvpite neumske afere, katere prvi plamenček je po splošnem mnenju prižgal prav Ante Šimić, ki je, kot sam pravi, z njenim razpletom dobil svojo moralno in politično zadostženje. Tako pa...

Tako pa, kot piše dobro obveščen bosanski novinar Vlastimir Mijović v zagrebškem Danasu, »sindikalni delavci zeniške Železarne že dve leti zahtevajo, da se ugotovi odgovornost za tedanje občinske funkcionarje, od komiteja do sindikalnega vodstva, ki se je nad Šimićem preprosto izživljalo. Tu pa so tudi imena nekaterih republiških funkcionarjev, Vasićevo v prvi vrsti...«

V javnosti Bosne in Hercegovine se ta čas odvijajo ogorčene re-

akcije spričo tedanjega vedenja sedanjega predsednika sveta ZSJ Andjelka Vasića. Posamezne sindikalne organizacije (največ v novinarških hišah) iz protesta ne plačujejo sindikalne članarine in poudarjajo, da tega ne bodo počele vse dotlej, dokler ne bo ugotovljena Vasićeva odgovornost.

Vasić se brani kot ve in zna. Poudarja, da je takrat sicer v vodstvu sindikatov BiH skrbel za zeniško območje, da je sodeloval na seji, na kateri so »žagali« Šimića, vendar zgolj po službeni dolžnosti in da osebnosti ni sodeloval v gojni proti njemu. Zahteva, da se v celoti objavi magnetogram s te seje in se brani z rahlo preživelim, in vsaj po mojem mnenju za lase privlečenim argumentom, češ da se prek njegovega hrbta pravzaprav napada sindikat.

Na to mu Mijović v Danasu odgovarja, da »nima prav, ko trdi, da so napadi nanj vzpodbujeni z nje-

govim političnim napredovanjem. Res je, da se njegovo ime ob primeru Šimić zdaj pogosteje omenja, vendar je tudi res, da je bilo že dosti prej, ko je bil Vasić še v republiškem sindikatu, med odgovornimi za Šimićevo šikaniranje redno tudi njegovo ime. Kako tudi ne, ko pa se Vasićeve vloge v tem primeru preprosto ne more obiti.«

Seveda ne bi rad delal računa brez krčmarja, kar pomeni, da je še prezgodaj soditi o Vasićeви »krivdi« kot tudi o morebitni zamenjavi prvega človeka jugoslovanskih sindikatov. Vsekakor pa je moč reči, da gre Vasiću hudo za nohte, kar po svoje govori tudi podatek, po katerem naj bi o »primeru Šimić« (verjetno bi bolj ustrezalo ime Vasić, op. I. K.) predsedstvo bosanskohercegovskih sindikatov razpravljalo in sprejelo ustrezno stališče na začetku septembra.

I. K.

Zanemarjen neposredni stik pri obveščanju

VODJA POMEMBEN, A PREVEČKRAT PREZRT ČLEN

Kar tri glasila delovnih organizacij, ki so izšla v zadnjem mesecu, se ukvarjajo z vprašanji, kako učinkovito obvestiti delavce v neposrednem stiku. Pri tem, ko je raziskava RS ZSS iz leta 1988 pokazala, da delavci dajejo odločilno prednost ustnim informacijam, pogovoru, v treh velikih slovenskih DO opozarjajo, da »je prav gotovo pri nas najslabši člen obveščanja in komuniciranja v neposrednem odnosu nadrejenih do neposrednih izvrševalcev del in nalog« (Lito stroj). To potrjujejo tudi negotovanja in številna vprašanja delavcev ter vse več neformalnih in izkrivljenih informacij, ki jim ljudje raje verjamejo kakor zapisnikom, internim informacijam in časopisom.

V Metalni Maribor, ki ima enega najbolj strokovno oskrbovanih in razvitih večmedijskih sistemov za interno javnost, je posebna skrb namenjena obveščanju delavcev na gradbiščih doma in v tujini. Strokovna služba v Metalni priznava, da ni povsem zadovoljna s tem vidikom oblikovanja interne javnosti (delovnega kolektiva). Ubada se s številnimi ovirami pri sprotnem pošiljanju pisnih informacij gradbiščem, prav tako pa z nepripravljenostjo prejemnikov, da bi se potrudili in se seznanili s ponujenimi dobrinami.

Temeljna organizacija monterjev na terenu ne zagotavlja sprotno preloženih kanalov informiranja, pa tud sporočila večkrat sežejo le do vodje gradbišča. Koliko so jih deležni delavci, je vprašanje. Mimgrede, povsem enake izkušnje imamo tudi v gradbeniških tozidih. »Ne gre le za delovno dolžnost, gre še za kaj več!« opozarjajo v Metalni. Anketa med vodji gradbišč je pokazala, da večina uporablja za informiranje skupin obvestila, ki jih izdaja informativna služba. Šele na drugem mestu je pri njih ustna informacija na tretjem glasilu, za njim pa telefon in sporočila po pošti. Na zunanjih gradbiščih nasploh primanjkuje dnevnega časopisja. Prizadevanja, da bi vsaj na večjih gradbiščih

ih uporabljali sodobno in privlačno videotehniko, le počasi prodirajo.

V Metalni vidijo možnosti za višjo stopnjo obveščeneosti delavcev po gradbiščih, prvič, v odpravi zamaškov v kanalih komuniciranja med sedežem podjetja in gradbiščem; drugič, v polnem izkoristku uveljavljenih občil (dovolj pravočasno ali takoj prejetih izvodov informacij); tretjič, v ustnem obveščanju med delovnim časom, kar naj bo, in to je tudi delovna obveznost, naloga vodje gradbišča. – Kako visoko so rangirani med delavci vodje kot prenašalci informacij (pa ne le na gradbiščih), je pokazala tudi že omenjena raziskava RS ZSS o obveščanju v ozdih iz leta 1988. Pomen tega dragocenega in vedno razpoložljivega člana se premalo zavedajo tudi sindikati pri svojih akcijah.

V Železarni Ravne so izdelali poseben vprašalnik, ki naj ugotovi razmere v sistemu ustnega obveščanja v tovarni med ravnateljdelavci tozda ali delovne skupnosti. Preverjali so vpliv in širino delovanja vseh internih virov (medijev) obveščanja, njihovo mobilizacijsko vrednost, učinke in pomanjkljivosti.

Ugotovitve, ki so jih lahko izoblikovali po dobljenih odgovorih,

so značilne tudi za marsikateri drug kolektiv:

- o dogajanju v ozdih so najbolj obveščeni vodilni delavci, redno in iz vseh dostopnih virov,
 - odstotek obveščeneosti pade za več ko polovico že na prvi nižji hierarhični stopnji,
 - delovodje so redno obveščeni le še četrtino toliko kakor vodilni,
 - redna obveščeneost vodij samoupravnih delovnih skupin znaša manj ko desetino obveščeneosti vodstev, obveščeneost predstavnikov DPO pa dobro šestino.
- Strokovna služba v tovarni se nagiba k naslednji razlagi: ravnatelj prv krog sodelavcev mora biti dobro obveščen, da bi delo v reprodukcijki verigi moglo po-

tekati zadovoljivo. Vodje, ki skrbijo le za posamezne oddelke proizvodnje, za opravljanje dela ne potrebujejo toliko informacij z ravni DO; bržkone ravnatelj informacijam z ravni DO ne pripisuje velike motivacijske moči. Urednik v Železarni ugotavlja, da sistem ustnega obveščanja, ki je bil zakonjen po ZZD za vodilne delavce, v dobrem desetletju nikoli ni povsem zaživel. »Najbrž je bilo sploh iluzorno nalagati ravnateljem poleg skrbi za doseganje ciljev v proizvodnji (...) še skrb za obveščanje in je ta zakonska zahteva ena več v vrsti vizij, ki jih ni bilo mogoče prenesti iz zakona v življenje. Toda v tem primeru bi bilo pač treba dolžnost obveščanja

nja bodisi črtati ali pa jo nanovo definirati.«

Sklep, ki sledi iz takšnega premisleka, velja ne le za omenjeno DO, pač pa za vse – da bi morali ob reorganizaciji v podjetja skladno z reorganiziranjem samoupravljanja domisliti tudi sistem (neposrednega) obveščanja za vse ravni organiziranosti. Pri tem bi bilo smiselno uzakoniti v slošnih aktih podjetja tiste izkušnje, ki so se doslej obnesle doma ali v sorodnih organizacijah. Nujno je opredeliti vzajemne odnose v zvezi z obveščanjem v trojici: vodstvo–sindikati–delovni kolektiv (samouprava).

Jaro Novak

Ob rob sodnemu epilogu novomeške afere

MONTIRANI PROCES SPLAVAL PO KRKI

Sodni epilog razvpite novomeške gradbene afere je znan: v štirinajstih kilogramih zbranega obtožnega gradiva ni dokazov, da so obtoženi storili očitana jim kazniva dejanja (grabež in nagovarjanje h grabežu pri gradnji hiš B. Kovačiča in B. Zajca), zato je tožilec po več kot dveh letih in pol umaknil obtožnico, ljubljansko temeljno sodišče pa ustavilo preiskavo. S tem so se docela uresničile preroške besede nestorja slovenskega prava prof. dr. Ljuba Bavcon, ki je tisti čas v uvodniku pod pomenljivim podnaslovom »Pravna država ali nasilni primitivizem?« v Naših razgledih med drugim zapisal: »Pred meseci se je nekaj podobnega dogajalo v Novem mestu. Ko pa se je izpraznil napihnjeni balon, je ostalo zelo malo, če sploh kaj. A ostali so prizadeti ljudje, ki ne vedo prav dobro, v čigavem interesu in v imenu česa so postali žrtev, in povečuje se nezaupanje v oblast.«

No, resnici na ljubo je treba reči, da takšen izid te žalostne in v marsičem zelo poučne novomeške zgodbe za vse tiste novinarje, ki smo že od vsega začetka trdili, da ne gre za kriminal, temveč za politični obračun boljševističnega dela novomeške oblasti z nekdanjim županom Boštjanom Kovačičem in tedanjim direktorjem Iskre Tenel Božidarjem Zajcem, ni nobeno presenečenje. Debelo

pa so seveda morali pogledati vsi tisti z nasprotnega brega, ki so boljševikom služili kot zvesto sredstvo za uresničitev njihovih ciljev v tem montiranem procesu, ki so na nas zivali smrdečo gnojnico, si izmišljevali takšne in drugačne laži, odprli pravcato tovarno za proizvodnjo političnih mrtevcev in nas celo celo preganjali po sodiščih.

Po vsem tem so, kot pravi prof.

Bavcon, ostali prizadeti ljudje. Tega se očitno zelo dobro zavedajo tudi v osrednjem slovenskem časniku Delu, v katerem so, ne da bi čakali na takšen ali drugačen namig »od zgoraj«, pogumno postavili vprašanje moralne in politične rehabilitacije po nedolžnem osumljenju in odstavljenju. Delov komentator ugotavlja, da sodni konec te zgodbe malo pomaga vsem skupaj, »če novomeška gradbena afere ne bo dobila še svojega nesodnega epiloga. Če si ti ljudje še enkrat ne bodo pogledali v oči, ugotovili, kdo je bil kriv in kdo vse je plačal račun za napletenično afero, in se vsaj za naprej odločili, da z odstranjevanjem očitno sposobnih in o produktivnejšem delu prepričanih ljudi ne gre ohranjati lažnega, tako malo učinkovitega miru.«

Seveda ne gre dvomiti o dobronamernosti takšne ugotovitve pisca v Delu. Prav tako se verjetno ne bi kazalo kaj dosti spraševa-

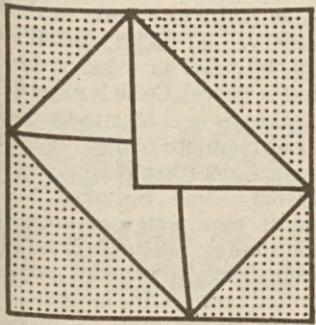
ti o utemeljenosti tistega dela njegovega razmišljanja, ki teži k okrivljanju krivcev in onih, ki so plačali račun za napletenično afero. Naravnost pa velja reči, da za Novomeščane in za vse nas ni rešitev v tem, če se bodo zdaj tisti, ki so montirali procese, odločili, da tega ne bodo več počeli. Ne, kajti takšna rešitev bi pomenila, da je naša pravna varnost odvisna predvsem od ljudi, za katere vsi vemo, v kateri – do še pred kratkim edino dovoljeni – stranki so bili in kaj so v njej počeli.

Zares varne in svobodne se bomo počutili šele, ko bodo pri nas dovoljene vse stranke in ko nobeni od njih ne bomo a priori in enkrat za vselej priznavali tako imenovanega avantgardnega statusa. Prav v tem je namreč iskati enega pglavitnih temeljev, na katerem naj bi zrasla pravna država, ki ne bo zgolj sinonim za edino dovoljeno stranko in v kateri bomo svobodno, tajno in neposredno volili svoje politične predstavnike. Dokler pa se bodo ti predstavniki volili sami med seboj v edino dovoljeni avntgardni stranki, ki bo hkrati tudi država, se pravi tudi sodišče, vojska, policija in tisk, bo tudi ena sama (pre)vladujoča resnica. In prav nič ne bo zaleglo, če bodo nekateri to resnico še naprej pisali z veli-

ko začetnico, kajti že od pamtnega sem je na dani, da je v vsakem enostranskem režimu dovoljena le ena resnica in da vsakdo, ki si drzne razglasiti še kakšno drugo, tvega, da ga bo edina stranka brezobzirno in z vsemi sredstvi (tudi z montiranim procesom) politično omrtvila. Takšen je pač že lezni zakon strukturiranja boljševistične oligarhije in natanko to se je zgodilo tudi z Boštjanom Kovačičem in Božidarjem Zajcem, kar je v nekem trenutku prav lucidno dojel novinar Dolenskega lista, ko je Majan Bauer zapisal, da je zanj novomeški župan že politično mrtev.

Gotovo je, da bi imel Bauer še pred nekaj leti popolnoma prav in da bi šla njegova ugotovitev docela v kontekst edine in vladajoče resnice. Toda več kot očitno je, o tem zgovorno priča sodni epilog novomeške afere, da se je Bauer skupaj z vsemi tistimi, ki so skuhali in vodili novomeški proces, zakalkuliral v nečem osnovnem: ni upošteval prvih lastovk prihajajoče slovenske pomladi. Bota končno prišla do živega tudi dolgoletni ledeno sibirski zimi v Novem mestu? Odgovor na vprašanje bi morali dobiti že do volitev prihodnjega leta, ki naj bi bile menda prvič po vojni res demokratske.

Ivo Kuljač

PREJELI SMO

Odprto pismo sindikatu Železarne Štore

Kljub neustrezni politiki sindikata Železarne Štore (ŽS) v celoti, je le-ta do uveljavitve Neodvisnih sindikatov Slovenije le tista politična grupacija, ki za zdaj še edina lahko postavlja določene zahteve tudi generalnemu direktorju ŽS. Mislim konkretno na zahteve po delitvi osebnih dohodkov. In katere zahteve je sindikat ŽS spregledal, pa jih zaradi delavcev ne bi smel:

1. Rast osebnih dohodkov (bruto vrednost točke) za julij je bila v ŽS 26%, rast življenjskih stroškov v tem mesecu pa je bila po oceni Zavoda za statistiko SRS 31,8%. Sindikat ne bi smel nekritično prek tega že zato ne, ker:

2. Plača generalnega direktorja ŽS je za junij znašala 21.554.280 din. S tem se je razmerje v ŽS dvignilo na 1:7,29 ob hkratnem

povprečnem OD za junij 4.844.528 z razmerjem do najvišjega OD 4,45! To razmerje smo še pred kratkim imeli za najvišje!

Trdim, da je plača generalnega direktorja:

a) nezakonita, ker se je povečala mimo določil samoupravnega sporazuma o skupnih osnovah in merilih za razporejanje čistega dohodka ter delitev sredstev za OD in sredstev sklada skupne porabe v ŽS

b) neupravičeno visoka glede na:

– plače njegovih kolegov v ŽR (13.514.620) in ZJ (14.712.712)

– povprečni OD v ŽS, ki so najnižji med slovenskimi železarnami za obdobje I-VI/1989

– rezultate ŽS v daljšem časovnem obdobju oziroma

– na plače direktorjev tudi na celjskem območju ter nenazadnje glede na

– določila družbenega dogovora in strokovnih podlag v SRS, ki jih je podpisal sindikat!

Ti dokumenti predvidevajo najvišje razmerje za najuspešnejšo firmo v SRS 1:7,2. To bi v tem primeru morda veljalo za Gorenje iz Titovega Velenja, seveda ob pogoju, da bi delavec iz Gorenja tudi z minimalno plačo lahko živel kot človek!

O tem bi verjetno kazalo argumentirano še kaj reči, pa mi, žal, niso dostopne ustrezne informacije. Pričakujem, da bo o tem kakšno rekel tudi sedaj legitimni sindikat. Upam, ker sicer ni vaje odgovarjati na pisne pobude delavcev znotraj ŽS. Zato je to pismo tudi javno.

Silvester Drevenšek

Andrej Cimerman, predsednik OS ZSS Ljubljana Šiška o rdečih številkah letošnjega gospodarskega polletja v njihovi občini

POZOR: PRED VRATI SO STEČAJI!

»Statistika je kot bikini: mnogo odkriva, bistvo pa vendarle – zakriva« je po pregledu polletnih rezultatov gospodarjenja v ljubljanski občini Šiška (raz)sodil Andrej Cimerman, (amaterski!) predsednik tamkajšnjega občinskega sindikalnega sveta, in to staro Rodinovo misel takole aktualiziral: »Bojim se, da je podatek, da je kar 29 organizacij združenega dela v naši občini pridelalo za skoraj 170 milijard dinarjev izgube, le vrh ledeno gore. Za ledeno goro je pa značilno, saj veste, da ima dve tretjini svoje prostornine pod vodo...«

Najprej v telegrafskem slogu o rezultatih gospodarjenja: v prvem polletju letošnjega leta je torej 29 organizacij združenega dela v občini Šiška poslovala z izgubo, ki se je je nabralo za 169 milijard 599 milijonov 548 tisoč dinarjev ali za 8,7-krat več kot v enakem obdobju lani, ko je »samo« 12 ozdov poslovalo z izgubo v skupnem znesku 19.514.356 tisoč dinarjev. Ob zaključnem računu za leto 1988 se je temu »klubu« pridružila še ena firma, tako da jih je bilo 13 s skupno 38.941.356 tisoč dinarji minusa v blagajni. V letošnjih šestih mesecih pa se je ta znesek povečal kar za 4,5-krat, število izgubarjev pa se je podvojilo. To naj bi bil po Cimermanu uvodoma omenjeni vrh ledeno gore. In kje sta drugi dve tretjini? »Prepričan sem, da so zavoljo nenehnih spremenj računovodske zakonodaje ti podeatki zelo zamegljeni,« pravi Cimerman, »zato bi jih morala stroka – predvsem v večjih sistemih, ki so tudi prikazali največ izgub – temeljito prevetriti in delavcem natočiti čistega vina.«

Še bolj kot rdeče številke pa predsednika skrbijo »sindikalne« posledice, ki jim utegnejo slediti. »Po informacijah, sodeč, ki so nam jih posredovali sindikalni delavci iz posameznih okolij, se bomo že v bližnji prihodnosti soočili s stečaji posameznih firm. Lahko si mislite, kaj to pomeni,« nadaljuje Cimerman, v isti sapi pa pove, da so že pred dobrim letom naslovili pismo strokovnjakom vseh ravni – od tozdrovskih do republiških torej – naj storijo vse, kar je v njihovih močeh, da bi oživili proizvodnjo in s tem izboljšali materialno osnovo dela. Opozorili so jih tudi na problematiko morebitnih ekonomskih in tehnoloških presežkov in zahtevali pojasnilo, kaj bodo storili, če bo do njih prišlo. Ker takim in tolikim pomoč iz sindikalne članarine namreč ne bi zadoščala za preživetje, so jih hkrati opomnili tudi na razmišljanja o finančnih virih pomoči. Pa

so v sindikatih razočarano ugotovili le to, da se število zaposlenih v gospodarskih tozdroh zmanjšuje, v t. i. negospodarskih pa narašča. »In medtem ko strokovnjaki razmišljajo o stečajih ali likvidacijah posameznih firm na ta način, da bi v novih podjetjih ohranili samo zdrave in obe-

»V kri nam je že prišlo, da je za marsikakšno težavo v gospodarstvu kriva – inflacija,« je med pogovorom večkrat dejal Andrej Cimerman. »To gotovo drži. Vendar pa se ne morem znebiti črva v duši, ki mi vrta, da določenim strukturam v naši družbi ta inflacija na nek način ustreza. Če jim namreč ne bi, bi v tistih institucijah sistema, kjer padajo odločitve, gotovo sprejeli tudi kakšno tako, ki bi tega zlodeja načela že v začetni fazi. Pa bo takšno 'logiko' treba presezkati, če se naj gremo tržno ekonomijo, ki nas edina lahko približa Evropi '92.«

tavne programe, pa v sindikatih spoznavamo, da bodo stečaji izrečeni samo proizvodnim tozdom; da se bomo torej soočili samo s tehnološkimi presežki. Na takšne rešitve pa sindikat nikakor ne sme pristajati in tudi ne bo,« je odločen Cimerman. Po njegovem mnenju je zato treba prevetriti, kaj je z odgovornostjo strokovnjakov v tozdroh »skupnega pomena«, delovnih skup-

nostih skupnih služb in v sozdih, nenazadnje pa tudi v vseh drugih strokovnih asociacijah, ki naj bi služile gospodarstvu za iskanje donosnih programov, učinkovitega marketinga in podobno.

»Ugotavljamo tudi, da v paragrafih, ki govorijo o stečaju, ni opredeljena odgovornost subjektov, ki so vpete v nadgradnjo posameznih tozdrov. V končni fazi to lahko pomeni tudi to, da bodo izigrali upnike, ogrozili zaposlenost predvsem na proizvodnih delovnih mestih... vsa druga 'stroka' pa bo 'svetila' dalje, ker se ji pač ne more nič zgoditi,« nadaljuje Cimerman. »Drug problem, ki se pojavlja ob takšnih stečajih, kakršnim smo bili v zadnjem času priča v sezanski Iskri, Iskri Mikroelektroniki ali Tomosu je, da se zmanjšuje proizvodnja. In če že mora tako biti (?), potem bi bilo prav, da bi zmanjševali zaposlovanje tudi v vsej nadgradnji, ker samo obremenjuje tisto gospodarstvo, ki je še v funkciji. Skratka: tisti, ki bodo ostali, bodo več dajali. Zato je res skrajni čas, da se vsi odgovorni strokovni subjekti začnejo ukvarjati z iskanji tistih optimalnih rešitev, ki naj bi oživile proizvodnjo.« In kaj naj v takšnih razmerah storijo sindikati? »Na kritično ustvarjalen način moramo prislusniti zahtevam članstva, predvsem delavcem v proizvodnji in postati pravi – sindikat.«

Damjan Križnik

Dr. Anton Prijatelj

KAKO IN KAM NA DOPUST

NOVA KNJIGA

Počitniški priročnik za dopust poleti in pozimi!

Dr. Anton Prijatelj

KAKO IN KAM NA DOPUST

Iz vsebine:

- DOPUST NAM JE POTREBEN
- kdaj na dopust in kam
- kaj pričakujemo od dopusta
- podaljšanji prazniki
- dopust upokoencev

NAJVEČ DOPUSTA POLETI

- dopust v hribih, na morju, v toplinah, pri sorodnikih, doma
- popotovanje na tuje
- pot na dopust
- dopust v počitniškem domu, v kampu

PRVA POMOČ NA DOPUSTU POLETI

- aids
- kačji pik, meduze, ose, čebele, pajki, ježki, ribe s strupenimi bodicami, komarji, klopi, lumska bolezen
- pomoč pri utopitvah, sončarica in toplotna kap
- alergija
- zdravila in bolezni na dopustu

TUDI POZIMI GREMO NA DOPUST

- dopust pozimi
- smučanje
- poškodbe na snegu in prva pomoč
- prva pomoč pri zlomih

Torej priročnik, ki ga boste jemali s seboj na dopust!

Cena 58.800 din. Knjigarnam priznavamo običajen knjigotrški rabat.

Naročila pošljite na naslov:

ČZP ENOTNOST, Dalmatinova 4, 61000 LJUBLJANA, telefon 321-255.

Želimo vam prijetne počitnice!

Glosa

Če direktorjev brat tolče po tipkah

Svojih ustnic, obrobjenih s pivsko peno, si možak, s katerim stojiva ob točilni miži, ne otira več z dlanjo, ampak kar z rokavom, a gleda me hvaležno, ne pa z zavistjo v očeh, kot prej, ko se še nisva poznala in sva imela pred seboj vsak svoj vrček. Zdaj pa sta zraven dva nova, velika in na moj račun... »Saj ni bilo treba«, je rekel že dvakrat. Potem: »Kaj pa praznujete?« In še naprej: »Kdo pa ste?« »A tako? Za časopise? To pa ni kar tako, tovariš ali gospod! Ne gospod? Kakor hočete! A jaz sem tu kar tako, mimogrede, da čas hitreje mine. Sicer me pa tako in tako ne pogrešajo: pri nas je zdaj vse narobe, v rekonstrukciji smo...«

Kako se je začelo? Dokaj skrivnostno. Komercialni je prinesel z nekega vselejma v tujini mapo večbarvnih perspektiv, potem pa se je začelo vseh pet glavnih, takole okrog enajste, zapirane v direktorjevo pisarno, tajnica pa jim je pridno nosila kavo in nalivala viskije. Tehničarji so začeli pisati nekakšen elaborat, a sekretar pripravljati referat o nujnosti renovacije produkcij delskih kapacitet. Kmalu se je v vseh oddelkih razvedelo, da se pripravljajo nekaj velikega. In smo v tovarniškem listu prebrali, da so nekje v svetu izumili nekakšen elektronsko računalniški stroj za naše potrebe in da tistim, ki ga imajo in znajo z njim delati, zelo veliko koristijo. Prav bi zato bilo, če bi ga imeli tudi pri nas, to je, če bi si tudi pri nas z njim pomagali do večjih plač.

Rečeno – storjeno. Izvedelo se je še, da takšne gospodarne stroje prodajajo v Švici. In delavski svet je sklenil, naj si jih pristojni iz tovarne ogledajo, in če bodo, kot je treba, sklenejo kupčijo.

Tako se je vseh pet glavnih odpravilo na dolgo in neznan pot. Kje so že tisti slovenski časi, ko se je Matajev Matija podal s culo na rami in z rdečim dežnikom v rokah nekje iz butalskih rovtov v belo Ljubljano in se strašil tramvajev brez konji? Ne bo jih več nazaj, nihče ne žaluje za njimi! V Švico je moč zelo hitro priti tudi prek Pariza, tako da ima današnji Slovenec lahko še kakšno korist od tega, če se podaja na tvegano poslovno pot v neznan kapitalistični svet.

Po kolektivu je zašušljalo, da se je pet glavnih v tujini sicer kar dobro imelo – bog jim požegnaj, jaz jim nisem nevoščljiv – vendar kupčije v Švici niso sklenili, ker je menda prišlo do nepredvidenih težav tehnološko materialne narave ali kaj. Kdo bi zdaj vedel, kaj se je tam kaj v Franciji in Švici zares dogajalo in kaj ne, jeziki so zlobni! Skratka: treba je bilo še enkrat na težavno poslovno pot in tokrat so jo naši poslovni možje ubrali v Švico preko Münchna, pač zato, ker so v tistih oktobrskih dneh v tem gostoljubnem mestu na veliko točili pivo in bi bilo škoda zamuditi takšno imenitno priložnost za odžejanje. Tudi naši glavni so krvavi pod kožo, ne le midva, dragi moj tovariš ali gospod. No, v Švici se je tokrat vse srečno končalo in imenitni stroj je kmalu prišel na carino in v tovarno.

To je bilo po pisarnah veselja! Od vsepovsod je bilo obiskovalcev, vsakdo je želel stroj pobožati ali se ga vsaj dotakniti. Tajnica je kar naprej kuhala kavo in popilo se je na litre viskija – kot že več let ne. Motilo nas je le dvoje: nikjer ni bilo prostora, kamor bi

lahko ta čudež tehnike 21. stoletja postavili. In še nekaj: nihče ni znal stroja pognati in na njem delati.

Pa se je kmalu tudi to uredilo: stroj, ki sicer zaradi nekakšne visoke tehnične dognanosti ne prenese hrupa, smo dali v kot najbolj tihega oddelka tovarne in ustavili tri najbližje stroje, druge pa nekoliko utišali. Nato so v upravi sešteli ostanek deviz in poslali Tomaževega Tineta v Švico na kratek tečaj o upravljanju stroja. Namesto za tri mesece, kolikor bi moral biti naš Tine tam, smo imeli takrat vseh mogočih deviz le še za 4 dni; druge so požrli nakupi, sam stroj in carina.

Začetek dober, vse dobro in tako se je tudi Tomažev Tine srečno vrnil iz daljne Švice, sedel k stroju in začel pritiskati na gumbe. Nikjer se ni nič zasvetilo, nič premaknilo, kot zakleto. »Zakaj pa zdaj to?« je naših pet glav-

nih staknilo glave in z nezaupanjem gledalo Tineta. »Ko ste stroj priključili, ste preveč razbijali tu okrog, stroj pa, kot veste, ne prenese hrupa!« je poučno povedal Tine. »Kaj storiti?« je v strahu vprašal komercialni. »Na remont v Švico!« je odločno svetoval Tine. »Jaz se na drobovje še ne spoznam, v štirih dneh so me navadili le na tipke...«

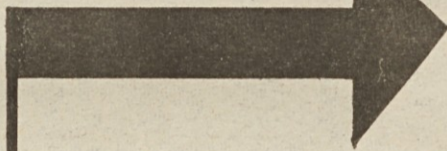
Ne bom vas več gnjavil s tole pripovedjo, dragi moj gospod ali tovariš, pa tudi pivo mi je že preveč zlezlo v glavo, da bi vam lahko še kaj drugega pametnega povedal. Ampak, če ste že od časopisa, bi bilo le dobro, da bi napisali kakšen članek o tem, zakaj nimamo pri nas servisov tudi za kakšne bolj komplicirane stroje, kot so pralniki in hladilniki in električne pečice. Če bo šlo z našim strojem tako naprej, bomo kmalu prišli na boben. V Švici smo ga imeli na zdravljenju že trikrat, največkrat zaradi ropotanja drugih strojev, ki mu škodi, pa tudi zato, ker se ga Tomažev Tine kdaj pa kdaj nabere in udari potem narobe na tipko, tako da se nanj naši zdaj ne zanesejo preveč, čeprav je direktorjev brat. Kot rečeno, smo zdaj v rekonstrukciji; tisti kot tovarne, kjer je stroj, bomo izolirali proti hrupu z nekakšno umetno maso, tako da bo stroj na varnem, pa tudi Tinetu se bo stopilo na prste, da ga ne bo več toliko biksal.

Tudi meni očitajo, da ga biksam. Kaj hočemo, kruh je kruh, nisem si upal odkloniti. Sam komercialni mi je namreč rekel: »Pa še ti poskusi, Tone, ne bo ti žal! Če bo Tine odpovedal, lahko postaneš še glavni.« In res so mi dali večjo plačo, me poslali na tečaj nemščine pri delavski univerzi in sploh mi grede zelo na roko. Ampak, rečem vam, dragi tovariš ali gospod, ni mi lahko. Kadar ga ima Tine pod kapo, pošljejo po mene in v eni roki moram držati pravila, z drugo pa iščem tipke. In ker nemško še ne znam, se mi v glavi vse vrtili, pravila in tipke in sem jezen na ves svet, na komercialnega pa še posebej, ko me je potisnil v tole godljo. Pa vse skupaj za uro ali dve pustim tako, kot je. Mislim si: kar bo, bo – in grem na pivo.

Kakšne posebne škode zato ne more biti, saj smo tako in tako kar naprej v rekonstrukciji. Ne samo pri nas, tudi drugod so, kolikor vem. Govorijo in pišejo, da nas čakajo kar tri reforme, ne le ena. Bo že kako! Počasi bo vse minilo, ni vrag! Bi zdaj še enega, tovariš ali gospod? Bom jaz naročil, sem jaz na vrsti, če ne zamerite! Kako je pa kaj pri vas? Ali je kaj drugače? Mislim, da ni, če seveda ne zamerite, gospod tovariš. Če bi bilo, bi že ne pili tu piva z menoj.

Tone Pakar

PRED IZIDOM:

priročnik za organiziranje inventivne dejavnosti

INOVACIJSKA PRAKSA (delovni naslov)

Izide v septembru 1989 v zbirki Knjižnica Sindikati založbe ČZP Enotnost.

Prednaročila pošljite na naslov: ČZP ENOTNOST, Ljubljana, Dalmatinova 4; telefon (061) 321-255.

NAGRADNA KRIŽANKA

št. 32

AVTOR KRIZANKE R. NOČ	ČRNA CELINA	OBRAMB-NI ZID	FANTAST	MED-VLADJE	NODIER CHARLES	ZMES VO-DE IN MO-KE ZA KRUH	POKRAJINA V JUGO-ZAHODNI ITALIJI, SREDIŠČE JE BARI (PUGLIA) PRITOK DO-NAVE NA BA-VARSKEM	MEJNA REKA MED IRANOM IN SZ	BIVŠI IT. PREDSE-NIK RE-PUBLIKE (SANDRO)	URŠIČ ŠTEFAN	ITALIJ. PEVEC POPEVK (FAUSTO)	PREBI-VALKA IRSKE	FR. FILM. IGRALEC GABIN	IT. FILM. IGRALKA MAGNANI
VRSTA ŽGANJA, PELIN-KOVEC														
NAJVEČ-JI SLOV. PESNIK														
ST. SLOV. STOMATO-LOG (JOŽE)					REKA V POSARJU					ARFIŠKA PLEM. IN JEZIKOVNA SKUPINA				
SREŽ NA DREVJU					MERA V GLASBI					IGRALKA TURNER ROŽEN DEL PRSTA				
SLIKAR MEŠKO					RIM. KNEŽ-JA RODBINA ST. IME RUS. MESTA SOVJETSK						DEČEK S CUDEŽNO SVETILKO IZ 1001 NOČI	MAJICA IZ FROTIRJA	SLOV. HUMO-RISTKA	
GRANIČAR V ST. BIZANCU						MESTO V NDR, OB LABI	EGIPT. DRŽAVNIK EL SADAT	NOBELIJ RIBA IME-NOVANA »MORSKI VRAG«			CIMOSOV AVTO IZRAELSKI PREROK			
					MAJHNO OKNO					TLAČANS-KO DELO OCHAB EDWARD				
					KRAJ NA TRŠKI GORI PREGI SLAVKO					UGANDSKI DIKTATOR AMIN LOVRO KUCHAR			ANTON LAJOVIC	
										PREKOP. UMETNA VODNA POT				

PTIČJA SAMICA

Rešitev nagradne križanke številka 32 pošljite do 29. avgusta na naslov DELAVSKA ENOTNOST, Dalmatinova 4, 61000 Ljubljana, s pripisom na ovojnicu: NAGRADNA KRIŽANKA ŠT. 32. Nagrade so: 200.000, 120.000 in 100.000 dinarjev.

Rešitev nagradne križanke številka 30 PITAGORAS, PRAKSA, UMIRANJE NA OBROKE, SPRAT, AREAL, STRD, TRAPEZ, OGRI, AO, NEN, REE, EPIK, TŠ, ASEN, TRON, KOKOT, MICA, SLAF, SLOVO, AO, RT, KAPO, ILIR, SNEJLJIVOST, MEČ, KIM, EA, MAUNA KEA, AZOVSKO MORJE, TNT, ENAKONOČJE, JOJO, MAL, BIČ, EC, OREL

Izzrebani reševalci nagradne križanke številka 30
1. Brane Grohar, Grajska 23, 64260 Bled,
2. Fanika Belak, Slandrova 8, 63330 Mozirje,
3. Mila Kržišnik, Alpska c 49a, 64248 Lesce
Nagrade bomo poslali po pošti.

Delavska enotnost

List je bil ustanovljen 20. novembra 1942. Predsednik Josip Broz Tito je Delavsko enotnost 15. novembra leta 1967, ob njeni 25-letnici, odlikoval z redom zaslug za narod z zlato zvezdo

- Izdaja ČZP Enotnost – delovna organizacija v ustanavljanju, 61000 Ljubljana, Dalmatinova 4, poštni predal 479
- V. d. direktorja in glavnega urednika: Franček Kavčič, telefon 313-942, 311-956
- V. d. odgovornega urednika: Marjan Horvat, telefon 313-942, 311-956
- Člani uredništva: Boris Rugelj (komentator urednik – družbenoekonomski odnosi, delitev); področni uredniki: Andrej Agnič (posebne naloge, fotografija), Ciril Brajer (reportaže in samoupravni odnosi), Marija Frančeskin (socialna politika in varstvo okolja), Ivo Kuljaj (ekonomska ureditev), Janez Sever (posebne naloge), Andrej Ulaga (turizem, rekreacija, šport in oddih), Igor Žitnik (znanost, kultura in izobraževanje), Damjan Križnik (urednik – reportaže), Remigij Noč (urednik – drobno gospodarstvo, delavci v samostojnem osebnem delu), Sonja Seljak (redaktorica-lektorica), Brane Bombač (oblikovalec), Jožica Anžel (tajnica), telefon 311-956, h.c. 310-033
- Naročnina 321-255
- Posamezna številka Delavske enotnosti 5.200 din
- Rokopisov in nenaročenih fotografij ne vračamo
- Poštnina plačana v gotovini
- Tisk ČZP Delo, tozd Tisk časopisov in revij, Ljubljana, Titova 35
- Žiro račun: 50101-603-46834
- Časopisni svet: Albert Vodovnik (predsednik), Meta Benčič, Franc Berginc, Andrej Coklin, Silvester Drevenšek, Ivo Grilc, Vlado Haas, Ivo Janžekovič, Niko Klavžar, Rajko Lesjak, Mira Maljuna, Slavko Pektar in Nada Serajnik

Triatlonec Igor Kogoj iz Mosta na Soči potuje na Havaje

AMATER PROTI PROFESIONALCEM

Pravi, to je izvorni triatlon, ki se je rodil kje drugje kot v Ameriki in se najtrdneje zasidral v tisoče in tisoče src ljubiteljev izjemnih naporov in preizkušanj samega sebe, je en sam. To je tekmovanje posameznikov v treh športnih panogah: za uvod štiri kilometre plavanja po valovitem Pacifiku, takoj za tem je potrebno v vročini in vetru prekosariti 180 kilometrov in za konec preteči še nič manj kot 42 kilometrov. Brez predaha torej 226 kilometrov.

To je torej triatlon.

Takšno preizkušnjo zmorejo, razumljivo, le najboljši med najboljšimi. Močni, vzdržljivi ljudje z veliko volje in poguma, z zvrhano mero zaupanja v svoje sposobnosti. Včasih smo v nebo kovali maratonce, pri triatlonu pa je tek na 42 kilometrov le še nekakšen finale tekmovanja.

V Jugoslaviji sicer nimamo tekmovanj na taki ravni, imamo pa že nekaj triatloncev. Med njimi je tudi 30-letni Igor Kogoj iz Mosta na Soči. Na letošnji izbirni tekmi v Nemčiji se je dobro odrezal. S tem si je pridobil pravico do nastopa v triatlonu na daljnjih Havajih, kjer se vsako leto zbere svetovna elita v tem športu. Igor bo prvi jugoslovanski triatlonec, ki se bo udeležil preizkušnje »železnih mož«.

Odločitev v Nici

Igor Kogoj je diplomirani pravnik. Za seboj ima pripravniški staž na sodišču, službo v Tovarni igel Kobarid, sedaj pa je že sedmo leto pri Soškem gozdnem gospodarstvu Tolmin. O svojih športnih izkušnjah pripoveduje:

»Kot otrok sem rad igral košarko. Tudi smučal sem. Vendar nič resnega. Plaval nisem. Bazenov tu nimamo, Soča pa je tudi ob najbolj vročih dneh le za osvežitev. Ko sem pred petimi leti sleskel vojaško suknjo, sem začutil močnejšo potrebo po športni aktivnosti. Začel sem teči. Že po treh mesecih vadbe sem nastopil na prvem malem maratonu, to je v teku na 21 kilometrov. Potem sem slišal za triatlon železnih mož. To je bilo pred štirimi leti. Kupil sem si kolo in se z njim popeljal na morje. Tam sem spoznal, da znam tudi plavati. Zato sem se še isto poletje preizkusil na Blejskem triatlonu, nakar sem na vse skupaj skorajda pozabil. Sem pa redno tekem in se tudi udeleževal najrazličnejših maratonov in supermaratonov. Lani sem v Firencah tekem 100 kilometrov in med 3000 nastopajočimi zasedel 75. mesto. Vrnil sem se k triat-

lonu in se nanj začel tudi načrtno pripravljati...«

Samo lani se je Igor udeležil devetih triatlonov, v letošnjem letu pa je bil njegov prvi večji cilj tekmovanje v Nici. Udeležilo se ga je namreč več kot 400 triatloncev z vseh koncev sveta, med njimi tudi več najboljših ameriških profesionalcev.

»Uvrstil sem se na 65. mesto in začel razmišljati, kako bi prišel na Havaje. Triatlon na tem otočju je namreč pojem v tem športu. Podobno, kot je denimo Wengen v smučanju ali Wimbledon v tenisu. Toda, za nastop na Havajih se je potrebno najprej potrditi na enem od izbirnih tekmovanj. Ta so štiri in sicer v Nemčiji, Kanadi, Novi Zelandiji in na Japonskem. Pa ni dovolj dober rezultat na izbirni tekmi. V žepu je namreč potrebno imeti še vsaj 5000 nemških mark. Zame kar čeden kupček denarja. Na kvalifikacijah v Nemčiji se je potegovalo za vstopnico za Havaje 1035 športnikov. Uvrstil sem se na 116. mesto in si s tem pridobil pravico nastopa na triatlonu železnih. Seveda potujem na Havaje, pa čeprav še ne vem, kako bom zbral denar. Toda, trdno sem odločen. Tudi če bom vso zimo delal za to, da bom povrnil dolgove...«

Služba in trening

Poklicni triatlonci, teh je po vsem svetu že veliko, se vsak dan pripravljajo za tekmovanje po sedem do osem ur. Kogoj si tega ne more privoščiti. Preprosto zato ne, ker je redno zaposlen.

»Samo kolesarim, tečem in plavam po tri do štiri ure na dan. Že štiri mesece si nisem privoščil počitka oziroma prostega dneva. Če nisem na enem izmed številnih tekmovanj, tečem po službi v Cerknju, tam odplavam nekaj kilometrov in se z avtobusom vrnem domov. Pogosto kolesarim v Cerknju in opraviš trening v bazenu, potem pa spet s kolesom do Mosta na Soči...«

Pri načrtovanju vadbe si Kogoj pomaga z izkušnjami drugih triatloncev, posebej tesno pa sodeluje s svojim ljubljanskim prijateljem Janijem Tomšičem, ki, kot mnogi drugi, prav tako živi za ta šport. Prebira ameriško revijo Triatlet, v kateri je vse polno koristnih nasvetov, izkušenj, spoznanj...

Pa prehrana?

»Nisem človek principov. Iz izkušenj pa vem, kaj mi koristi in kaj ne. V glavnem se izogibam živalskim maščobam in beljakovinam. Vendar nisem vegetarijanec. Sploh ne. V glavnem pa imam na mizi ogljikove hidrate, zelenjavo, sadje. V službi seveda jem to, kar jedo drugi. Dosledno

Lani v Pesaru, na italijanskem državnem prvenstvu v malem triatlonu. Igor se je uvrstil na 23. mesto...

pa se izogibam sladkarijam pa tudi najrazličnejšim napitkom, ki so namenjeni športnikom. Sam z njimi nimam dobrih izkušenj. Zato najraje pijem vodo, čisto vodo. Posebno na tekmah. Na to pijačo prisegam. Podobno kot na banane. Na vse drugo pa ne...«

Včasih si je Igor privoščil po napornem treningu čašo piva. Potem je to navadno opustil. Bolje se počuti oziroma najbolje, če si žejo gasi z vodo. Sicer pa ni abstinent. Včasih zvrne kak kozarček. Pa bolj redkokdaj, v krogu svojih prijateljev, ob posebni priložnosti.

Poživila?

»Ja, vendar ne tista prava, ki so v športu prepovedana. Uživam vitaminske tablete, kalcij, železo... Seveda si tega ne predpisujem sam. Poslušam nasvete svojega zdravnika. Nohem tvegati...«

Običajno izhajajo športniki iz znanih športnih družin. Pri Kogoju ni tako. Nikoli se nihče ni ukvarjal s kakršnim koli športom. Izjema je Igor, pa še ta je resno zagrabil precej kasneje kot večina drugih.

»Čemu tolikšno odrekanje in tako veliko veselje do triatlona? Rad tekmujem in preizkušam samega sebe. Želim se primerjati z drugimi in nenehno preverjati, koliko sem sposoben. Mnogi me ne razumejo in se sprašujejo, kako da mi na nenehnih treningih in tekmovanjih ne postane dolgčas. Sam pa, seveda, ne razumem tega načina razmišljanja. Na tekmi dolgčas? Kje pa! Ko človek teče, kolesari ali počne nekaj podobnega, denimo zagriže v breg visoke gore, možgani delujejo precej bolj živahno kot sicer. Znano je, da lahko človek v gibanju zelo uspešno razmišlja in razpleta najrazličnejše probleme. Na treningih in tekmah razvijam svojo življenjsko filozofijo, iščem rešitve, odkrivam nove stvari in sprejemam pomembne sklepe. Športniki vedo, kako je s tem. Mnogi pa te imajo za čudaka, za posebneža, ki ne sodi čisto v ta svet,« razmišlja Igor Kogoj.

Doslej nikoli odstopil

Soško gozdno gospodarstvo Tolmin je svojem triatloncu ob-

ljubilo, da mu bo dalo za veliko preizkušnjo na Havajih izreden plačan dopust. Igor se bo evropskim kolegom pridružil 1. oktobra v Münchnu od koder bodo prek Toronta in Honoluluja pleteli do otoka Havaii, kjer bo v bližini mesta Kona velika preizkušnja. Na štartu bo tisoč športnikov, med njimi tudi nekaj žensk. Včasih pa jih še na maraton niso pustili. Očitno so jih preveč podcenjevali.

»Začelo se bo 14. oktobra. Samo po pripovedovanju sklepam, kaj me čaka, zato ne morem povedati oziroma napovedati, kakšne čase bom dosegel v posameznih disciplinah. Vem le to, da vse skupaj ne bo šala. Že plavanje zna biti velik problem. Predvsem zaradi visokih valov. Kdo ve, če me ne bo zagrabila morska bolezen. Tudi 180 kilometrov na kolesu ni šala, če je temperatura zraka 35 stopinj in ti prvih 90 kilometrov piha veter naravnost v prsi. In na havajskem triatlonu je vedno tako. Pravijo, da je treba med kolesarjenjem popiti 10 do 15 bidonov. Če ne, omagaš, ker te vročina in veter preveč izsušita. No, tek na dolge proge je moja prva disciplina, pa bo finale verjetno vseeno najbolj zahtevno. Zato, ker bo po dveh težkih preizkušnjah, ko bomo vsi skupaj že precej zdelani...«

Pride v poštev morebitni odstop?

»Pri takem merjenju moči, kot je triatlon, je psihična pripravljenost enako pomembna kot telesna. Mislim, da sem psihično zelo dobro pripravljen. Doslej še nikoli nisem odstopil. Cilj bo odprt 15 ur, sam pa bom za vse skupaj potreboval kakšnih deset ur. Približno, saj ne vem, kaj me čaka. Samo slutim...«

Tisti, ki bodo na Havajih prvi pretekli ciljno črto, si bodo nedvomno krepko finančno pomagali. Na letošnjem triatlonu v Nici je zmagovalec spravil v žep 12.000 dolarjev, poleg tega pa je postal tudi lastnik pravega ameriškega jeopa. Na havajski preizkušnji bodo nagrade še bolj vabljive, toda kaj, ko pa so rezervirane le za najboljše, verjetno le poklicne triatlonce, ki od tega športa živijo.

»Plačo, ki jo zaslužim kot pravnik, v celoti zapravim za trening, tekmovanja, opremo. Če ne bi živel pri starših, ne vem, kako bi bilo. Za finančno pomoč za bližnjo preizkušnjo železnih mož sem zaprosil pri nekaj deset primorskih podjetij. Za zdaj so mi jo obljubili le v moji službi, to je pri Soškem gozdnem gospodarstvu. Drugi še molčijo, s tem pa ni rečeno, da sem vrgel puško v koruzo. Na Havaje grem in letalsko vozovnico sem že plačal. Grem, četudi se bom kasneje še kako trudil, da bom vrnil to, kar si bom moral sposoditi...«, je odločen Igor Kogoj.

Vso srečo!

Andrej Ulaga

LIPE SVEDER: SLANI DOPUST

